

MUZEUM V PŘÍRODĚ ROCHUS – STUDIE

Ivo Frolec, Olga Floriánová, Slovácké muzeum, Uherské Hradiště

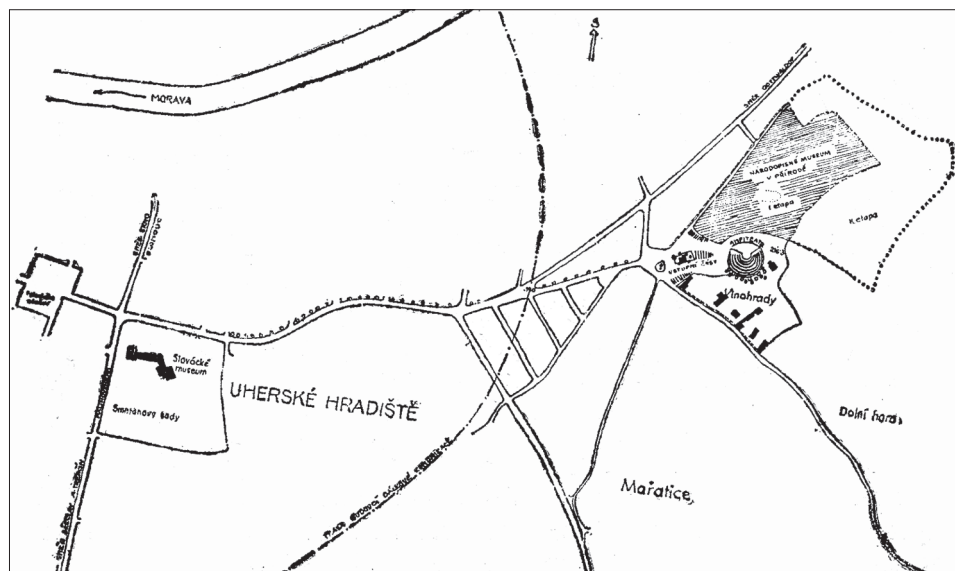
Hlavním cílem vybudování Muzea v přírodě Rochus je prezentace původního vesnického stavitelství z oblasti Uherskohradištska, které se vyznačuje pestrostí a bohatostí místní tradiční lidové kultury. Důraz je kladen na spjatost regionu s vinařskou tradicí a jejími vlivy na charakter a typologii zdejšího lidového stavitelství.

SNAHY O VYBUDOVÁNÍ MUzea V PŘÍRODĚ V UHERSKÉM HRADIŠTI

Myšlenka vybudovat na území města Uherské Hradiště muzeum v přírodě není nová. Již v 30. letech 20. století podal návrh na jeho zřízení první vědecký pracovník Slováckého muzea, pozdější profesor etnografie brněnské univerzity, Antonín Václavík. Na stavbu v blízkosti objektu Slováckého muzea získal od ministerstva veřejných prací půl milionu korun. Vlivem válečných událostí a nutnosti dokončit přístavbu Slováckého muzea s použitím zmíněné dotace však k zahájení výstavby muzea v přírodě nedošlo.

Další koncepci uherskohradištského muzea v přírodě vytvořil v roce 1959 pozdější ředitel Slováckého muzea PhDr. Josef Jančář, CSc. s podporou tehdejšího ředitele PhDr. Viléma Jůzy. V rámci budování oddělení hmotné kultury muzea chtěli jeho činnost rozšířit o objekty lidového stavitelství v přírodě na úpatí Rochusu, které se mělo stát příměstskou rekreační oblastí. Tento krok měl rovněž posílit postavení města Uherské Hradiště, jako významného a všeobecně uznávaného kulturního střediska Slovácka nazývaného též „Srdce Slovácka“, a také zajistit další odborný růst a význam samotného Slováckého muzea. K realizaci tohoto zajímavého a perspektivního plánu však bohužel pravděpodobně díky jeho rozsáhlosti a náročnosti nedošlo.

Proto již v roce 1965 podalo Slovácké muzeum návrh na realizaci podobného záměru ovšem daleko menšího rozsahu, přičemž výstavba muzea v přírodě měla být realizována nikoliv v lokalitě Rochus, ale přímo v bezprostřední blízkosti Slováckého muzea – ve Smetanových sadech. Ani tento záměr se nepodařilo prosadit.

1. Plán muzea v přírodě z roku 1959.

V roce 1972 se Městský národní výbor v Uherském Hradišti zabýval koncepčním materiálem nesoucím název „Návrh na zřízení rezervace lidové architektury na území města v příměstské rekreační oblasti v trati Soví hora“. Ten vzešel z výsledků průzkumů stavu ochrany památek lidové hmotné kultury na území města. Téma zpracovávala řada odborníků pod vedením architekta Jaroslava Vajdiše, přičemž souhrnný elaborát později vznikl přičiněním Ing. arch. Jiřího a Zuzany Syrových. Chráněn měl být nejen soubor vinohradnických staveb v trati Soví hora, ale rovněž vybrané objekty přenesené z jiných částí města včetně Kunovic. Ke komplexnímu naplnění původního záměru však bohužel do dnešních dnů rovněž nedošlo.

Dalším plánem na výstavbu rekreačního areálu s muzeem v přírodě v lokalitě Rochus se začal zabývat po roce 2000 Ivo Valenta, majitel holdingu Synot. Projekt byl oficiálně představen počátkem roku 2006. Jeho součástí se stala studie a prováděcí projekt tzv. Mařatského dvora, tedy vstupní brány do Vinohradské ulice a vlastně do celého rekreačního areálu. Vlastní Mařatský dvůr byl pojat jako reálná replika původního selského dvora, jehož součástí by byla kromě dvora a návsi také třípodlažní budova s vinárnou a hotelem, jednopodlažní stodola se dvěma galeriemi využitými jako restaurace, několik samostatných vinných sklepů a také přístřešky pro letní posezení. Na tuto vstupní část by v nevelké vzdálenosti navazovaly další dva areály muzea v přírodě se zaměřením na tradiční vinařskou a vinohradnickou kulturu.

K participaci na tomto rozsáhlém a ambiciózním projektu bylo vyzváno město Uherské Hradiště, Zlínský kraj a později rovněž Slovácké muzeum v Uherském Hradišti. Souběžně byla navržena i forma sdružení partnerské spolupráce - obecně prospěšná společnost s názvem Mařatský dvůr. Partneri nabídku na spolupráci přijali a bylo započato s pracemi na studiích jednotlivých aktivit na rozsáhlém území lokality Rochus. Přípravou studie muzea v přírodě bylo pověřeno Slovácké muzeum. Odborný tým pod vedením ředitele PhDr. Ivo Frolce zpracoval jednotlivé části: oblasti lidového stavitelství a tradičního vinařství se věnovali PhDr. Ivo Frolec a Mgr. Olga Floriánová, ekonomickými, provozními a programovými podmínkami se zabývali Jitka Zpěváková a Mgr. Jiří Severin. Kresbnou dokumentaci zhotovili Ludmila Štefánková a MVDr. Pavel Procházka. Oponentem studie se stal dlouholetý ředitel Valašského muzea v přírodě Rožnov pod Radhoštěm PhDr. Jaroslav Štika, CSc.

METODICKÁ A TEORETICKÁ VÝCHODISKA VÝSTAVBY MUZEA V PŘÍRODĚ ROCHUS

Při zpracování ideové studie jsme vycházeli z ověřených a dosud platných metodických a teoretických východisek pro výstavbu muzeí v přírodě řazených v časové posloupnosti a zpracovaných autorským kolektivem sestaveným z řad specialistů na oblast muzeí v přírodě (I. Křižtek, J. Langer, J. Souček, J. Štika, P. Šuleř, V. Tetera) v roce 1977. Podle těchto východisek je nutno postupovat v dalších etapách přípravy a realizace výstavby Muzea v přírodě Rochus.

1. Ujasnění koncepce

- a) regionální předpoklady (rozhodnout na základě celostátní sítě muzeí v přírodě, zda region či oblast vyžadují výstavbu některého typu muzea v přírodě);
- b) typologické zařazení (jaký druh muzea v přírodě pro tento region vyhovuje, a to v úzké návaznosti na stávající síť muzeí a systém památkové péče);
- c) historické vymezení (zvážit, do jaké historické epochy základní muzejní fond vřadit);
- d) určení tématického zaměření (jaká specifika budou v expozici prezentována vedle samostatného domového a sídelního typu).

2. Odborně vědecké podmínky realizace

Na základě vědeckého výzkumu lidové architektury v dané oblasti:

- a) posoudit sbírkotvorné předpoklady;
- b) vymezit přesně oblast, jejímž reprezentantem bude navrhované muzeum;

- c) provést průzkum lidového stavitelství s inventarizací objektů v terénu;
- d) předběžné vytypování a hodnocení objektů a ostatních komponentů;
- e) analyzovat výběr staveniště z hlediska položení v prezentované oblasti.

3. Přírodní podmínky realizace

- a) zhodnotit výběr staveniště z hlediska porovnání s původním terénem a jeho typy v regionu;
- b) výběr staveniště volit s účastí nezbytných prvků krajiny (vodní tok, lesní porost, charakteristický reliéf terénu, charakteristické klimatické a geologické prostředí apod.);
- c) výběr staveniště volit s ohledem na přírodní makroprostředí.

4. Ekonomicko-technické podmínky realizace (garance návštěvnosti)

- a) řešit provozní návaznost na další přírodní pozoruhodnosti v okolí;
- b) analyzovat vztah k městské aglomeraci (vzdálenost, velikost a význam aglomerace, možnost ubytovacích, stravovacích, zdravotnických a speciálních služeb aglomerace muzeu, veřejná hromadná doprava);
- c) řešit vztah k trasám turistického ruchu a k rekreačním oblastem;
- d) analyzovat možnosti dopravy všeho druhu a situování v regionu;
- e) řešit napojení na potřebné inženýrské sítě (energetika tepelná, elektrická, plynová), napojení na městské osvětlení, telefonní síť, EPS a EZS, napojení na vodovod a kanalizaci, řešit způsoby čištění a vývozu odpadků.

5. Organizační podmínky realizace

- a) výběr investora garantujícího realizaci stavby;
- b) výběr instituce schopné výstavbu realizovat z hlediska všech potřebných speciálních oborů a z hlediska kapacitního vybavení;
- c) výběr uživatele schopného zajišťovat úkoly provozu.

6. Přípravné práce výstavby

Každé fázi přípravy výstavby musí předcházet vědecký výzkum, ze kterého musí vycházet všechny přípravné dokumenty:

- a) historicko-etnografická příprava (podrobná historicko-etnografická studie záměru expozice pro konkrétní region až na úroveň výběru domových a sídelních typů);
- b) architektonicko-urbanistická příprava (pojednání o optimálním umístění expozice v návaznosti na studii etnograficko-historickou včetně návrhu prezentace ukázky sídelního tvaru ztvárněné urbanisticky);
- c) rámcový výběr expozičních objektů na základě terénního výzkumu
- d) vypracování scénáře expozice a jejích částí
- e) technická dokumentace, majetkoprávní řešení a plánování realizace s ohledem k platným stavebním, ekonomickým a právním normám či podmínkám.

7. Úkoly při vlastní výstavbě

V této fázi realizace jde o pět nezbytných činností, které probíhají paralelně a bez nichž nelze úspěšnou realizaci provádět. Uváděné pořadí není rozhodující. Důležité je průběžné naplňování všech;

- a) stálá historicko-etnografická dokumentace objektů – usedlostí musí probíhat průběžně, včetně vyhotovení podkladů pro změnu stávajícího stavu, časové vrocení, interiérové vybavení. Veškerou studijní a dokumentační práci provází průběžný výkup sbírkových předmětů, a to i z objektů, u nichž neuvažujeme o prezentaci v muzeu;
- b) průběžné pořizování technické dokumentace u objektů určených pro přenos i objektů s předpokládanou výstavbou jejich kopie či vědecké rekonstrukce;
- c) vypracování scénáře jednotlivých expozičních objektů s konkretizací jejich interiérového vybavení, včetně sociální diferenciacce nebo výstavního a jiného využití objektů;
- d) vlastní realizace (transfer či výstavba jednotlivých objektů či jejich skupin, zajištění tradičního včetně málo dostupného materiálu s dostatečným předstihem, vyřešit proces dezinfekce a dlouhodobé konzervace objektů, zabezpečovat průběžný odborný

dozor. Kompetenčně vymezit etapu stavebního dokončení objektů, jejich interiérového vybavení, následně údržby a provozu.

8. Personální zajištění

- a) zpracování organizačního řádu včetně způsobu odměňování;
- b) zpracování návrhu dodavatelských služeb.

9. Úkoly provozu

- c) zajištění ostrahy objektů;
- d) zabezpečení požární ochrany;
- e) průběžná údržba interiérů objektů;
- f) stálá stavební údržba objektů;
- g) údržba interiérového vybavení (sbírkových předmětů);
- h) stálá údržba celého areálu (komunikace, kanalizace, vodo a elektroinstalace, zeleň, oplocení);
- i) zabezpečení obdělávání a ošetřování částí v intenzivní produkci (agro a zooexpozice).

10. Organizační zabezpečení a kulturně výchovné využití

- a) organizování návštěv, okruhů prohlídek, školení průvodců a lektorů;
- b) aktivita – revivace (speciální programy oživení, kurzy apod.);
- c) zajištění služeb (sociální zařízení, zdravotní zařízení, občerstvení, suvenýry).
- d) všestranná propagace;
- e) oddechové služby.

KONCEPCE MUZEA V PŘÍRODĚ ROCHUS A ODBORNĚ VĚDECKÉ PODMÍNKY JEJICH REALIZACE

Základní koncepce

Muzeum v přírodě v lokalitě obecně nazývané Rochus – na vrchu zvaném Soví hora tyčícím se nad částí Uherského Hradiště – bývalou obcí Mařatice, předpokládá být součástí širšího areálu s využitím i přírodní expozice (včetně chráněného území Natura 2000), kulturních, sportovních i volně odpočinkových aktivit a programů se zaměřením na rozvoj turistického ruchu. Muzeum v přírodě obecně představuje ideální formu prezentace tradiční lidové kultury. Základními exponáty tohoto typu muzea jsou původní lidové stavby – originály, vědecké kopie či částečné vědecké kopie nebo rekonstrukce objektů již v terénu neexistujících, které mají v uceleném souboru prezentovat stavební kulturu určitého regionu či lokality. Muzeum v přírodě tak vytváří architektonický i urbanistický model tradičních vesnických sídel, v němž lze v přirozené formě prezentovat původní lidovou kulturu v celé její šíři – stavitelství, zemědělství, bydlení, odívání, výtvarnou kulturu, stravu, zvyky, obyčeje, zaměstnání, folklorní projevy a podobně. Jeho prostřednictvím tak lze postihnout regionální odlišnosti, vývojové tendence či sociální rozvrstvení obyvatel. Muzeum v přírodě Rochus má prezentovat tradiční kulturní hodnoty v oblasti Uherského Hradiště s důrazem na vinařskou tradici tohoto regionu.

Hlavní myšlenkou vybudování muzea v přírodě je prezentace původního vesnického stavitelství z oblasti Uherskohradištska, které se vyznačuje pestrostí a bohatostí místní tradiční lidové kultury. Především chce zdůraznit spjatost regionu s vinařskou tradicí a jejími vlivy na charakter a typologii zdejšího lidového stavitelství. Chce vytvořit jednak vědecký model vesnice s charakteristickou urbanistickou i architektonickou strukturou, zachycující typologickou různorodost staveb, i část modelu vesnické zástavby s možností komerčního využití.

Cílem expozice v přírodě je seznámit širokou veřejnost s hodnotami stavební kulturní tradice Uherskohradištska, zvláště vinohradnické. Chce zachovat hodnotné a vypovídající původní vesnické stavby a objekty v typologické a lokální rozmanitosti a variabilitě (v origi-

nálech, kopiích či rekonstrukcích) pro budoucí generace. Přispět k rozvoji cestovního ruchu v oblasti Uherskohradištska a podnitit zájem o jeho tradiční kulturní hodnoty.

Otázkou je **územní vymezení** regionu Uherskohradištska, které není po stránce stavební kultury jednotnou, homogenní oblastí. Pokud budeme Uherskohradištsko chápat v širším slova smyslu, například vymezené hranicí okresu Uherské Hradiště, musíme sem zahrnout vedle centrální části hradištského Pomoraví i obce ležící na úpatí Chřibů, obce dolňáckého Uherskobrodsko, v oblasti Bílých Karpat ležící etnografický subregion moravských Kopanic i obce jako Zlámanec či Částkov národopisně se řadící k luhačovickému Zálesí. Nabízí se tedy několik variant pojetí muzea z hlediska vymezení prezentované oblasti.

Varianta A: široce pojaté muzeum – všechny oblasti okresu Uherské Hradiště

Návštěvník bude moci na jednom místě projít celým regionem od oblasti Chřibů, přes nížinné Pomoraví, Uherskobrodsko s odbočkou na luhačovické Zálesí až po moravské Kopanice.

Klady:

Pro návštěvníka zajímavé kontrasty v architektuře a jejím prostřednictvím prezentované i celé tradiční kultuře mezi jednotlivými subregiony Uherskohradištska – dlouhé jednotné domy, štítově orientované stavby v oblasti Chřibů (Staré Hutě, Salaš, Stupava, Újezdec, Hostějov), nadsklepní vinohradnické domy (Břestek, Buchlovice) a okapově orientované stavebně bohatě rozvinuté domy v ulicové zástavbě v Pomoraví (Kněžpole, Podolí, Kostelany, Ostrožská Nová Ves) a na Uherskobrodsku (Vlčnov, Drslavice, Veletiny), usedlosti se samostatnými komorami a volnějším uspořádáním dvorů v obcích s kulturními prvky luhačovického Zálesí (Zlámanec, Částkov, Maršov) až po jednoduchá chudá kopaničářská obydlí archaického charakteru s použitím dřeva i hlíny jako stavebního materiálu a tendencí k hromadnému uspořádání dvorů ve volné kopaničářské zástavbě (Žitková, Vápenice, Vyškovec). Přínosem by také byla možnost transferu některých staveb, které jsou na původním místě ohroženy zánikem, zvláště dřevěných roubených domů, sušíren, stodol, komor. Budováno s požadovaným přirozeným důrazem na vinohradnické stavby z vinohradnických obcí Uherskohradištska i Uherskobrodsko.

Zápory:

Náročnost varianty na provedení, na velikost zastavěného území muzea, a tím samozřejmě i na údržbu a úměrně navýšení finančních nákladů.

Doporučení:

Stávající plocha vyčleněná pro výstavbu muzea tuto variantu se vši pravděpodobností neumožní. Z tohoto důvodu její realizace nebyla doporučena.

Varianta B: užší pojetí muzea – oblast uherskohradištského Pomoraví a Uherskobrodsko

Zahrnuje obce v nížinné poloze kolem řeky Moravy (Uherský Ostroh, Nedakonice, Traplice, Buchlovice, Břestek, Zlechov apod.) a z Uherskobrodsko (Vlčnov, Veletiny, Drslavice, Strání, Březová).

Klady:

Sběrné území dostatečně velké na to, aby nabídlo určité subregionální formy a typy staveb, které umožňují návštěvníkovi srovnání, a činí tak prohlídku pestřejší a zajímavější. Velikost plochy muzea by mohla být dostačující k prezentování těchto podoblastí. Tato varianta by měla zahrnovat i různou typologii staveb, důraz by byl kladen na vinařství v návaznosti na jeho dlouhodobou tradici v Mařaticích.

Zápory:

Muzeum neposkytne komplexní obraz stavební kultury všech oblastí okresu Uherské Hradiště. Skladba muzea nevytvoří výrazný kontrast bohatě rozvinuté architektury Pomoraví s chudšími podhorskými oblastmi Chřibů a zvláště moravských Kopanic, který je pro

návštěvníky atraktivní a působí určitým kulturním „šokem“. Nabízí tak možnost srovnání kultury nížinné a horské. Hlavní zápor je, že neumožní záchranu především dřevěných roubených kopaničářských staveb, které tak na místě v nedlouhé době zcela zaniknou (roubené dvojdílné usedlosti, krmníky, stodoly, sušírny na ovoce).

Doporučení:

Stávající plocha vyčleněná pro výstavbu muzea tuto variantu umožňuje. Jedná se sice o kompromisní řešení, nicméně návštěvnický dostatečně atraktivní a finančně méně náročné, proto jeho realizace byla doporučena.

Varianta C: úzce specializované pojetí muzea – vinohradnické obce z uherskohradištského Pomoraví a Uherskobrodsko, případně pouze z uherskohradištského Pomoraví

Muzeum by zahrnovalo pouze stavby z obcí s tradiční vinařskou kulturou.

Klady:

Varianta nejméně finančně i realizačně náročná. Dostačující velikost plochy muzea, která by umožňovala snad i různé urbanistické uspořádání staveb (rozvětvení zástavby do bočních ulic, domkářských částí, vinohradnických ulic), které by se od sebe ale příliš nelišily.

Zápory:

Úzce vymezená tematika muzea neposkytuje možnosti porovnání a kontrastů, které činí prohlídku expozičně a tématicky pestrou a různorodou, tudíž z návštěvnického hlediska zajímavější. Neposkytuje dostatečný obraz o poměrně různorodé stavební kultuře všech podoblastí Uherskohradištska (nížinných i podhorských). Expozice by nebyla novátorská, obdobná expoziční vinohradnických staveb z různých vinohradnických oblastí Slovácka (zde zastoupeny vinohradnické stavby – z Blatnice, Prušánek, Vrbice-Kobylí a Veletin) je vybudována v Muzeu vesnice jihovýchodní Moravy v nedaleké Strážnici.

Doporučení:

Z důvodu výše uvedených záporů realizace této nejúžší varianty nebyla doporučena.

KONCEPCE JEDNOTLIVÝCH AREÁLŮ MUZEA

Základní uspořádání muzea budou představovat tři vzájemně funkčně provázané areály. První dva budou sloužit z větší části službám návštěvníkům, třetí pak samotnému muzeu v přírodě.

Areál I. – Mařatský dvůr

Tento areál se stane jakousi vstupní bránou do Vinohradské ulice a Muzea v přírodě Rochus. Jedná se o soubor objektů stylizovaných do formy hospodářské usedlosti s připomínkou místní tradiční vinařské a vinohradnické kultury. Jeho součástí budou kromě vlastního dvora a malé návsi tyto objekty:

1. Ubytovací hostinec s klenutou vinárnou, vinařskou expozicí, slováckou hospodou a ubytováním v podkroví.
2. Stodola s vinařskou expozicí a šenkem pro obsluhu vnitřního a venkovního posezení.
3. Venkovní kryté posezení.
4. Podzemní vinné sklepy.

Kromě ubytovacích, gastronomických a kongresových služeb bude návštěvníkům sloužit tento areál i jako informační centrum pro navazující areály Muzea v přírodě Rochus, případně i pro soubor památek vinohradnického lidového stavitelství v lokalitě Mařatic. Předpokládá se rovněž využití tohoto areálu k pořádání různých forem doprovodných programů (besed u cimbálu, slavností vína, degustací vín, zabíjaček apod.). Jeho provoz bude celoroční se zaměřením nejen na tuzemské a zahraniční návštěvníky, ale i na obyvatele Uherského Hradiště a jeho okolí. Mařatský dvůr se nachází v pokročilém stupni přípravy a k dispozici je již kompletní projektová dokumentace.

Areál II. – Dolňácká návés

Menší areál, tzv. Dolňácká návés, bude koncipován do podoby návésního prostoru obce z dolňáckého Uherskohradištska. Vzhledem ke svému zaměření (kulturní programy, kurzy tradiční lidové rukodělné výroby, gastronomie, ubytování, prodej výrobků apod.) bude tato část muzea v přírodě návštěvníkům volně přístupná resp. nebude mít totožnou otevírací dobu s hlavním areálem – *Dědinů*. Výběr vstupného by se omezil pouze na programy v přírodním amfiteátru. Areál by měl sloužit nejen tuzemským a zahraničním návštěvníkům, ale rovněž obyvatelům Uherského Hradiště a jeho okolí k odpolední a večerní relaxaci. Předpokládáme zde umístění větších a menších zemědělských usedlostí, domkářských stavení, hospodářských budov i dalších doplňkových staveb:

Objekty funkční:

- hospodářsko správní objekt muzea v přírodě, případně celé lokality Rochus (větší usedlost);
- konzervační dílna (větší usedlost);
- provozní sklad (menší usedlost se stodolou);
- kryté parkování služebního vozidla a další techniky (stodola);
- sociální zařízení pro návštěvníky, personál a ubytované, sprchy pro ubytované (stodola);
- multimediální informační centrum s prodejnou výrobků tradiční lidové rukodělné výroby, odborné literatury, nahrávek lidové hudby a jiných materiálů (menší usedlost);
- výukové centrum s menším a větším sálem pro kurzy tradiční lidové rukodělné výroby a aktivity Centra ekologické výchovy (kapacita cca 30 a 70 osob), zázemí pro účinkující včetně sociálního zařízení a umývárny (stodola);
- dětské centrum (domkářské stavení);
- zázemí pro Centrum ekologické výchovy s pracovním, klubovnými, skladovými prostory apod. (domkářské stavení) – pozn.: Začleněno dle požadavku města Uherské Hradiště, nemá však přímou vazbu na podstatu a činnost muzea v přírodě;
- ubytování pro účastníky kurzů, agroturistiky i jiných hostů v dobových interiérech (několik domkářských stavení) – obslužnost z Mařatského dvora;
- vesnická hospoda s nabídkou jednodušší tradiční kuchyně a specialit – obslužnost z Mařatského dvora;
- udírna a sušárna ovoce;
- vinný sklep s funkčním zařízením pro posezení a expozicí mařatických vinných sklepů – obslužnost z Mařatského dvora.

Objekty expoziční:

- kaple, kříž;
- menší hasičská zbrojnice.

Jiné plochy:

- přírodní amfiteátr s pódium pro konání folklórních festivalů a jiných kulturních akcí s kapacitou cca 500 diváků (krytí pozadí pódia domkářským stavením, současně zázemí pro techniku a účinkující);
- parkovací plocha pro vozidla zásobování;
- parkovací plocha pro jízdní kola návštěvníků;
- točna pro dopravní vláček;
- příjezdová a vnitřní komunikace se zpevněným povrchem.

Ostatní:

- vzhledem k předpokládanému večernímu či nočnímu provozu je nutné v tomto areálu vybudovat vhodné osvětlení venkovních prostor včetně přírodního amfiteátru;
- tento areál bude mít celoroční provozní dobu, jednotlivé objekty bude nutno vytápět (např. využitím ekologického spalování biomasy v kotli);

- zvláštní pozornost si zaslouží řešení energií nutných k zabezpečení chodu kuchyně vesnické hospody;
- i když bude areál volně přístupný dvěma vchody, pokládáme za vhodné z důvodu ostrahy jeho oplocení.

Areál III. – Dědina

Areál *Dědina* se stane stěžejní částí Muzea v přírodě Rochus. Bude zde uplatňováno výhradně odborné hledisko bez komerčních aktivit. Areál bude mít pevnou provozní dobu, nutné je jeho oplocení. Vstup pro návštěvníky bude tvořit zemědělská usedlost s pokladnou, zázemím pro průvodce a ostrahu a sociálním zařízením pro veřejnost a personál. Tento objekt musí být vytápěn.

Základní koncepce expozice

Expozici v přírodě bude tvořit model původní vesnické zástavby na Uherskohradištsku. Jednotlivé stavby vytvoří model jedné sídelní jednotky, jež by měla působit co nejautentičtěji. Nejen věrohodností staveb a zástavby, ale i celkovým prostředím, které ji dotváří – dvory s hospodářským zázemím a na ně navazující zahrady – humna (aspoň jejich náznak) s původními odrůdami ovocných stromů a hospodářskými stavbami a objekty, které zde bývaly situované – stodoly, sušárny na ovoce, seníky, úly nebo včelíny; s dřevěnými plaňkovými ploty, které jednotlivá humna oddělují. Důraz bude kladen na vinohradnické stavby včetně ukázkových vinic. Své místo by zde měla najít i drobná políčka s ukázkami pěstování tradičních hospodářských plodin. Neměly by chybět ani krajinotvorné prvky – drobné sakrální objekty, vzrostlá zeleň apod. Tradiční obraz vesnice dotvoří i předzahrádky a úprava veřejného prostoru, komunikace či doplňující drobné objekty – studny, pumpy.

Typ zástavby

Typ zástavby zde bude prezentovat nejrozšířenější formu – *návesní ulicovku* či *silnicovku*. V rozšířeném návesním prostoru budou soustředěny větší i střední usedlosti těsně vedle sebe stojící a okapově se obracející k veřejnému prostoru. V užších okrajových částech modelové vesnice bude pokračovat zástavba na obě strany od návsi více rozvolněnými typy domkářských stavení. Samostatnou ulici by měly tvořit nadsklepní domy, charakteristické především pro obce Buchlovice a Břestek. Na ni bude navazovat řádek vinných sklepů z různých uherskohradištských obcí. Dominantou návesního prostoru by se měla stát zvonička obklopená stromy.

Časové vymezení

Konec 19. století a první polovina 20. století

Dosud v našich muzeích v přírodě převládala tendence budování časově jednotného tradičního modelu vesnice z 19. století. Pozdější inovace jsou považovány za vývoj odklánející se od původní tradice. Proto tyto stavby do značné míry stály mimo zájem odborné veřejnosti. Dnes však, kdy i tyto objekty z vesnické zástavby nenávratně mizí, je nutno si uvědomit jejich hodnotu.

Klady časově smíšené expozice

Zachycení vývojových a inovačních tendencí ve vesnické architektuře může mít značný význam pro pochopení těchto jevů a návštěvníkovi nabídne zajímavé srovnání, kontrasty, atraktivitu. Stavební doklady z 19. století a z první poloviny 20. století návštěvníkovi ukáží jak odklon od tradičních prvků v místním stavitelství, tak i nadále přetrvávající rysy tradičního stavitelství. Lze tak ukázat architektonické pojetí usedlostí i domkářských stavení z konce 19. století a jejich proměnu v první polovině 20. století. Časová rozmanitost staveb přinese návštěvníkovi pestrost stavebních forem i interiérových expozic bydlení a životního stylu, které budou časově korespondovat s exteriérem stavby. Návštěvník tak může být překvapován

jiným pojetím a proměnou interiérových expozic na rozdíl od časově jednotných expozic, které mohou z pohledu návštěvníka upadnout dokonce do jisté jednotvárnosti.

Zápory časově smíšené expozice

Architektonická vesnická skladba časově smíšené expozice může působit poněkud nejednotným, možná až nesourodým dojmem na rozdíl od vyváženého celku jednotného architektonického obrazu vesnice 19. století. Reálná podoba obcí v první polovině 20. století však v sobě skutečně zahrnovala stavby starší – tradiční i jejich přestavby či novostavby s použitím stavebních inovací, které v tomto období ovlivňovaly vzhled vesnic – např. štukově pojaté fasády, jejich barevnost, nově členěná okna, řemeslně pojatá výzdoba dveří, nespalné střešní krytiny apod.

Typologie staveb

Muzeum by mělo prezentovat různé typy lidových staveb s důrazem na objekty vinařské.

Obytné stavby

Budou zde uplatněny různé formy obytných stavení v závislosti na časovém období, místě původu i sociálním postavení majitele. Jiný charakter mají tradiční stavby z 19. století, jiné inovační formy představují stavby z první poloviny 20. století (změny stavebního materiálu, dispozičního členění, forem výplní, střešní krytiny apod.), jiný charakter mají například nadsklepní domy v Břestku, Buchlovicích a jiný zase bohatě pojaté štukové fasády se slohovými vlivy ve Vlčnově. Půdorysně jednodušší, často štítově orientované a bez zemědělského zázemí bývají chudé příbytky domkářů ve srovnání s dlouhými a rozměrnými, okapově orientovanými statky s velkým hospodářským zázemím apod.

Hospodářské stavby

Hospodářské stavby v oblasti Uherskohradištska jsou spjaty především se zemědělským způsobem obživy obyvatel zdejších vesnic. Nesmí chybět stodoly, na jejichž stavbu se využívala jak nepálená hlína, tak i dřevo – obvykle sloupkové konstrukce s výplní deskovou či trámovou - nebo kámen. Ze dřeva, především sloupkovou konstrukcí se budovaly také poměrně četné seniky. V některých obcích, zvláště na Uherskobrodsku, se dochovaly v humnech suširny na ovoce, např. v Drslavicích. Někde samostatně stávaly i komory. Do dvorů neodmyslitelně patří chlévy, které stavebně navazují (obvykle do pravého úhlu) na obytnou část domu. Hospodářské vybavení dvorů u jednotlivých usedlostí by samozřejmě nemělo chybět.

Samostatnou kapitolu pak představují vinné sklepy. Vinohradnictví na Uherskohradištsku bylo a je důležitým typem hospodaření. Vinné sklepy vytvoří samostatnou ulici v horním konci modelové vesnice muzea v nepřímé návaznosti na zástavbu nadsklepních domů. Bylo by vhodné, kdyby na vinné sklepy navazovala malá ukázka vinohradů. V řadě sklepů by měly být zastoupeny formy s lisovnamy – *búdy* (z Veletin, Havřic, Újezdce) i pouhé čela sklepů zapuštěných ve svahu. Otázkou je, zda v muzeu vybudovat i sklepy z Mařatic, či jen odkázat na jejich autentickou existenci v sousedství muzea. Několik stodol či usedlostí by mělo být vyčleněno pro potřebu depozitáře – úložného prostoru pro sbírkové předměty.

Technické a veřejné stavby

Lze mezi ně počítat vodní či větrné mlýny, valchy, kovárny, olejny, palírny apod. Mezi veřejné stavby se řadí např. školy, obchody, hospody, poštovní úřady a další. Těchto typů objektů se na Uherskohradištsku příliš nezachovalo. Z technických staveb lze zbudovat kovárnu z Vlčnova nebo palírnu z Komni. Pouze jako rekonstrukci by bylo množné na kopci vystavět větrný mlýn, zachovaný na archivní fotografii z Košík či Jalubí. Uprostřed návsi v komerční části muzea by stála drobná hasičská zbrojnice – kopie z Jankovic.

Sakrální stavby

Jsou nezbytnou součástí extravilánu i intravilánu každého sídla. Zastoupeny budou všechny typy – zvonice, kaple, kříže, boží muka i svaté obrázky. Zvonice s kaplí by měla stát na návsi. Ostatní drobné sakrální objekty doplní model vesnice v její vnitřní zástavbě i jako solitérní krajino tvorný prvek při cestě nebo křižovatce cest. Zajímavostí by se měl stát malý hřbitov situovaný na okraji modelové obce, bokem zástavby, který by se stal součástí eschatologické expozice.

Ostatní drobné objekty

Doplňkem zástavby bude například rumpálová studna před některou z usedlostí, jinde pístová pumpa. V ovocném sadu úly, včelíny, dále to mohou být např. udírny. Patří sem i způsoby oplocení – plaňkové ploty, ohrady apod.

Expozice muzea v přírodě by měla zobrazovat život na vesnici koncem 19. století až první poloviny 20. století v co nejatraktivnější, ale přitom pravdivé podobě. To znamená, že co nejvíce objektů by mělo být vhodnou formou „oživeno“ nejrůznějšími aktivitami. Například vybrané techniky tradiční lidové a řemeslné rukodělné výroby, jako je pletení z proutí, výroba keramiky, kovářské práce a mnohé další, lze předvádět v řemeslných dílnách umístěných v menších usedlostech či domcích. V hospodářských staveních bude vhodné prezentovat chov domácích zvířat. Nabízí se celoroční pestrá nabídka ukázek lidových zvyků a obyčejů. Důležitou součástí programové nabídky muzea v přírodě budou i komponované pořady, vystoupení a koncerty at již v expozičním areálu *Dědiny*, tak např. v přírodním amfiteátru *Dolňácké návsi*. Chybět by neměly veřejností oblíbené tradiční jarmarky. Vzhledem k charakteru muzea je potřebné se rovněž zaměřit na ukázky technologií pěstování a zpracování vína i na pořady s vinařskou tematikou, např. realizace části programu *Slováckých slavností vína a otevřených památek*, ale i jiných zemědělských a textilních plodin (sklizeň obilí, sena, konopí aj.). Návštěvnický atraktivní jistě budou ukázky tradiční kuchyně a stolování, gastronomie, např. vaření tradiční jídel při různých příležitostech všedních i svátečních, pečení chleba, koláčků i jiného pečiva, vaření trnek, sušení ovoce, uzení masa, tradiční zabíjačky, možná i destilace domácích pálenek apod. Všechny tyto aktivity budou klást nároky na funkčnost a bezpečnost objektů (provozuschopnost vytápění kachlovými kamny, sporáky, ohništi, funkčnost komínů, kovářské výhně apod.).

Expoziční a sbírkotvorné předpoklady

Získání podkladů k expozičním objektům bylo provedeno týmem specialistů Slovákého muzea v Uherském Hradišti a jejich externích spolupracovníků v letech 2007 až 2008 formou plošného terénního výzkumu na území okresu Uherské Hradiště pomocí jednotné, předem připravené metodiky výzkumu a manuálu pro zpracování zjištěných dat. Každá obec byla důkladně prozkoumána a v ní identifikovány všechny typy tradičních staveb a objektů – usedlostí, hospodářských staveb, sakrálních objektů apod. Kromě toho si výzkum všiml i prostředí staveb – úpravy veřejného prostoru usedlostí, zástavby dvora, humna atd.; a rámcově také podoby sídla a celkového rázu sídelní krajiny. Formou fotodokumentace bylo takto zmapováno 78 obcí okresu Uherské Hradiště, pořízeno na 9 000 fotografií. Z nich byl proveden užší výběr zdokumentovaných objektů pro jejich případnou realizaci v Muzeu v přírodě Rochus.

Vybavení jednotlivých staveb exponáty – sbírkovými předměty, bude vzhledem k rozsáhlosti Muzea v přírodě Rochus záležitostí velmi náročnou. Lze je získat vlastním systematickým sběrem v terénu i formou zápůjček z muzeí. To si vyžádá rovněž nemalé finanční prostředky a pracovní nasazení kompetentních odborných pracovníků.

PŘÍRODNÍ PODMÍNKY REALIZACE

Jak uvádí investiční záměr projektu ROCHUS PARK, řešené území vyplňuje Prakšická pahorkatina. Charakterizuje ji úklon reliéfu k jihozápadu. Erozně denudační reliéf širokých plochých hřbetů je oddělen hlubokými, ale široce rozevřenými, často asymetrickými údolími a rozčleněn krátkými příčnými údolími. Na rozvodích jsou často zachovány zbytky zarovnaného povrchu. Reliéf vlastní lokality tvoří poměrně prudký, jen místy členitý, svah se západní až severozápadní orientací. Přilehlé plochy jsou více orientovány k jihozápadu a severu. Horní část lokality je tvořena plochým hřbetem.

Podle geomorfologického členění ČSR (Demek J. a kol., 1987) patří řešené území do provincie Západní Karpaty. Regionální členění reliéfu ukazuje následující přehled:

- Celek: Vizovická vrchovina.
- Oblast: Slovensko – moravské Karpaty.
- Subprovincie: Vnější Západní Karpaty.
- Podcelek: Hlucká pahorkatina.
- Okrsek: Prakšická pahorkatina.

Území budoucího muzea v přírodě je situováno ve členitém terénu s dominantním vrcholem Černé hory s kaplí sv. Rocha. Nadmořská výška se pohybuje od 194 m n. m. po 302 m n. m. Jádrová část zájmového území je tvořena bývalým vojenským cvičištem, které je směrem k západu obklopeno sady, zahrádkami a zahrádkářskou kolonií včetně drobných políček. Ve směru od Jarošova je situován sportovní areál přírodního charakteru s umělou lyžařskou sjezdovkou. Zbývající směry do volné krajiny jsou tvořeny agrocenózami s fragmenty lesní a křovinné vegetace. Existence cvičiště s disturbančními plochami výrazně ovlivnila charakter bioty a zachování extenzivní formy zemědělského obhospodařování pozemků zejména na obtížněji dostupných, členitých segmentech ploch. Na lokalitě byl v roce 2006 proveden rozsáhlý přírodovědný průzkum, který prokázal výskyt celé řady chráněných a vzácných druhů.

Z výše uvedeného vyplývá, že vzhledem k teritoriálnímu zaměření muzea na oblast uherkohradištského Pomoraví a Uherskobrodsko není dané území svým svažitým terénem zcela optimální či charakteristické. Sklon terénu a typ jeho okolí v místě výstavby dvou stěžejních areálů je však poměrně mírný a zaměření muzea nijak neomezuje či nevylučuje.

PODMÍNKY NÁVŠTĚVNOSTI

Uherské Hradiště je právem považováno za jedno z hlavních center národopisné oblasti Slovácka a je tak vnímáno i jeho návštěvníky. Město je atraktivní svojí bohatou historií i množstvím památek počínaje odkrytými velkomoravskými stavbami až po architekturu městské památkové zóny. V Hradišti mohou turisté navštívit expozice Slováckého muzea a Galerie Slováckého muzea a blíže se tak seznámit se zajímavými kulturními tradicemi Slovácka i výtvarným uměním jihovýchodní Moravy. Koná se zde řada výrazných kulturních akcí – Letní filmová škola, Festival hudebních nástrojů lidových muzik, Slovácké slavnosti vína a otevřených památek a nepřeborná škála vystoupení folklorních souborů a jejich muzik. Uherské Hradiště a především Mařatice jsou známé vinařskou tradicí a jejich historické sklepy lákají k prohlídce i ochutnávce vín. Město nabízí i všestranné sportovní vyžití (tenis, squash, bowling, spinning, krytý bazén, koupaliště, sauny, zimní stadion, lyžařský umělý svah, sportovní haly i atletický a fotbalový stadion). Turisté mohou poznávat pamětihodnosti a přírodní krásy po vybudovaných pěších i cyklistických stezkách, ale i na koňském sedle či lodi na Baťově kanálu. Blízkost dalších turistických zajímavostí (např. hrad Buchlov, zámek Buchlovice, Archeoskanzen Modrá, nově rekonstruovaný Památník Velké Moravy ve Starém Městě, Letecké muzeum Kunovice) mají rovněž vliv na příliv návštěvníků do metropole Slovácka. V souvislosti s plánovaným sportovně rekreačním přírodním areálem

Rochus, Muzeem v přírodě Rochus, Městskou galerií Joži Uprky i Aquaparkem Uherské Hradiště se město může stát významnou destinací v oblasti cestovního ruchu Zlínského kraje i celé České republiky.

Placha budoucího muzea v přírodě se nachází v přírodní lokalitě, která je z hlediska návštěvníků velmi atraktivní a je v relativní blízkosti města a jeho služeb (kromě již zmíněných turistických zajímavostí i ubytování, stravování a nákupů ve velkých obchodních centrech). Kvalitu služeb znásobí i plánovaný Mařatský dvůr s ubytováním, stravováním a kongresovými možnostmi, jež je součástí projektu výstavby muzea v přírodě. Rovněž samotné muzeum v přírodě nabídne ubytování a stravování v dobových interiérech.

ODBORNÉ ORGANIZAČNÍ PODMÍNKY REALIZACE

- výběr odborného partnera pro provedení terénního etnografického výzkumu, zpracování a vyhodnocení získané dokumentace a následného vyhotovení ideového záměru;
- výběr odborných partnerů pro zhotovení investičního záměru včetně etnografického, architektonicko-urbanistického a rozpočtového zpracování;
- výběr odborných partnerů pro zhotovení projektové dokumentace včetně zaměření vybraných objektů v terénu;
- výběr partnera pro etnografický dohled nad výstavbou objektů a vybavením interiérů.

ODBORNÉ PRÁCE PŘI PŘÍPRAVĚ VÝSTAVBY A JEJÍ REALIZACI

Každý stupeň přípravy a realizace výstavby muzea v přírodě musí předcházet historicko-etnografický výzkum a další odborná práce v tomto přibližném sledu:

Příprava:

- terénní výzkum;
- vyhodnocení a další zpracování údajů a dokumentace získaných terénním výzkumem;
- předběžný výběr expozičních objektů;
- historicko-etnografická studie;
- definitivní výběr expozičních objektů a architektonicko-urbanistická příprava v návaznosti na historicko-etnografickou studii;
- vypracování scénáře celkové expozice a jejích částí;
- zhotovení přesné fotografické a technické dokumentace celého areálu a jednotlivých staveb.

Realizace:

- průběžný odborný dohled nad stavbou (transfer, výstavba kopií či vědeckých rekonstrukcí) objektů včetně použitých technologií a materiálů;
- průběžné provádění dezinfekce a dlouhodobé konzervace objektů;
- vypracování scénáře jednotlivých expozičních objektů s konkretizací jejich interiérového vybavení, včetně sociální diferenciací nebo výstavního a jiného využití objektů;
- průběžný výkup sbírkových předmětů pro vybavení objektů;
- založení depozitáře a evidence získaných sbírkových předmětů;
- realizace vnitřních expozic;
- zhotovení koncepce činnosti muzea včetně programové struktury, marketingové strategie apod.

PERSONÁLNÍ ZAJIŠTĚNÍ MUZEA PO JEHO OTEVŘENÍ

Organizační řád – varianta A – vlastní zaměstnanci muzea v přírodě

1. Ředitel (etnograf – management muzea)

2. Odborný úsek

- památkář (etnograf – obnova objektů, dokumentace, expoziční činnost);
- kurátor (etnograf – správa sbírek, expoziční činnost);
- programový a propagační pracovník;
- konzervátor, restaurátor 1 (obnova objektů a sbírkových předmětů);
- konzervátor, restaurátor 2 (obnova objektů a sbírkových předmětů).

3. Ekonomický úsek

- ekonom;
- účetní;
- pokladní 1 (prodej vstupenek, turnusově);
- pokladní 2 (prodej vstupenek, turnusově);
- prodavač 1 (prodejna s informačním centrem, turnusově);
- prodavač 2 (prodejna s informačním centrem, turnusově);
- průvodce 1;
- průvodce 2 (+ sezónní podle množství návštěvníků).

4. Provozní úsek

- provozní (zásobování, sklady, údržba, autodoprava, ozvučení, bezpečnost);
- údržbář, zahradník, řidič 1;
- údržbář, zahradník, řidič 2;
- uklízeč 1;
- uklízeč 2.

5. Dodavatelské služby

- stravování a ubytování budou zajišťovány Mařatským dvorem;
- ostraha areálu (turnusová, 2 pracovníci bezpečnostní agentury);
- údržba zeleně, domácího zvířectva (ekostatek, případně jiný dodavatel);
- obchodní aktivity (pronájem prostor);
- další výstavba areálu, investorská činnost (firmy).

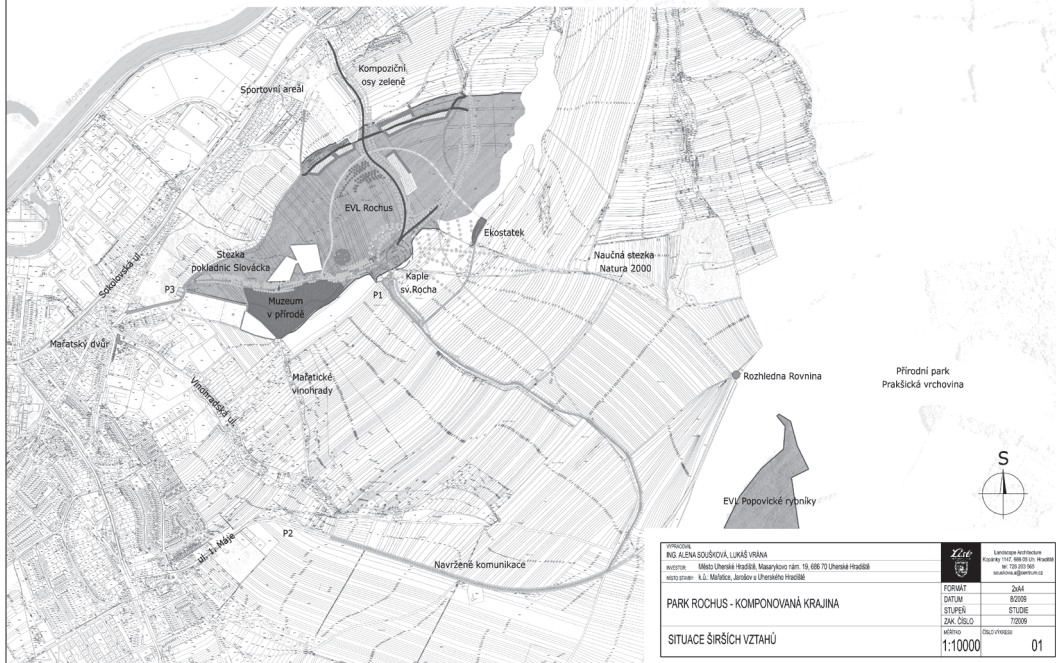
Organizační řád – varianta B – dodavatelská

Odbornou správu a provoz muzea v přírodě bude smluvně zajišťovat odborně způsobilá organizace prostřednictvím svých vlastních zaměstnanců – např. Slovácké muzeum v Uher-ském Hradišti, příspěvková organizace Zlínského kraje s pomocí dalších dodavatelských služeb níže specifikovaných:

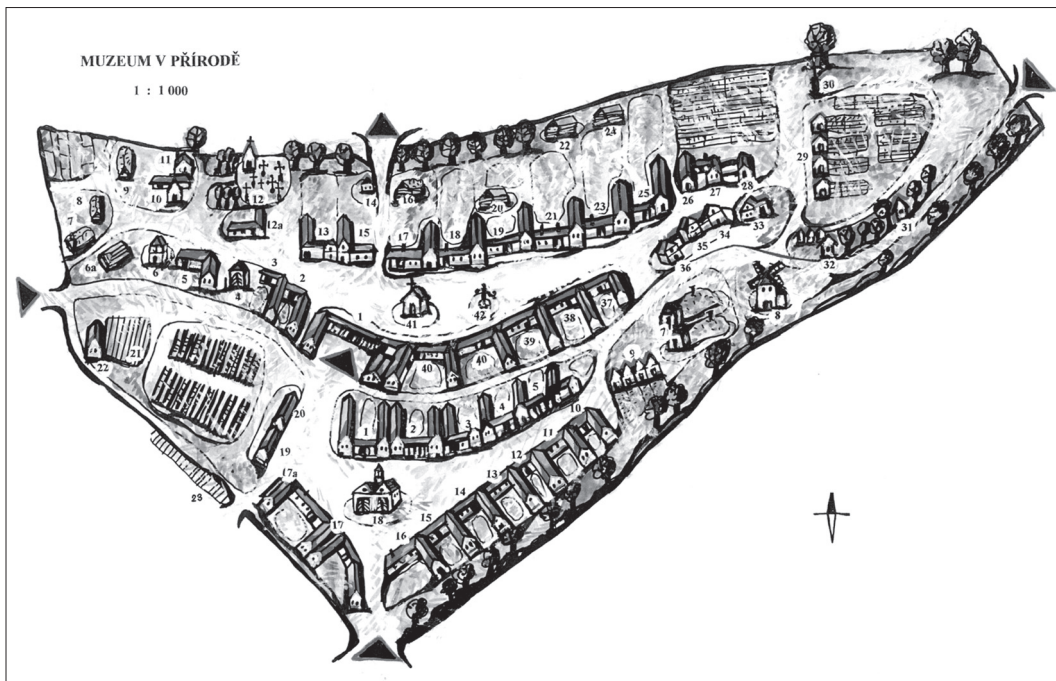
- stravování a ubytování budou zajištěny Mařatským dvorem;
- ostraha areálu (turnusová, 2 pracovníci bezpečnostní služby);
- údržba zeleně, domácího zvířectva (ekostatek, případně jiný dodavatel);
- obchodní aktivity (pronájem prostor);
- další výstavba areálu, investorská činnost (firmy).

PARK ROCHUS - KOMPOZOVANÁ KRAJINA

Situace širších vztahů 1:10 000

2. Umístění muzea v lokalitě.

3. Plánek muzea.

Legenda k plánu muzea

Plán muzea představuje modelovou a ideální situaci řešení muzea v přírodě Rochus. Jde o možné řešení obou daných prostorů, s kterým lze dále pracovat, přizpůsobit jej podle realizačních možností. Navržený plán představuje vinařskou vesnici z oblasti Uherského Hradiště v její ideální podobě a funkčnosti tak, aby prezentovala různé typy staveb z různých časových období a různých oblastí Uherskohradištska, aby vyjadřovala co nejuvhodnější model vesnice, jenž by odrážel a prezentoval nejen různé typy staveb, ale i jejich funkční využití, různé polohy života vinařské vesnice v průběhu celého ročního cyklu zemědělského, zvykoslovného i rodinného.

Zakreslené objekty nejsou konkrétními stavbami, ale představují modelovou situaci staveb rozmístěných v přirozené půdorysné a urbanistické zástavbě a takových polohách v areálu vesnice, které jsou pro ně charakteristické (např. velké usedlosti na návsi, domkářská stavení v okrajových polohách, seníky stodoly v humnech a při výjezdových komunikacích, vinohrady a vinné sklepy v horních částech areálu, kaple na návsi, sušárna a včelíny v sadech apod.). Fotografická databáze, která je přílohou zpracované ideové studie, pak představuje možný výběr konkrétních staveb určených k realizaci v muzeu v přírodě. Jejich definitivní výběr s určením přesné lokalizace v areálu muzea a expozičním zaměřením či využitím bude následovat po schválení materiálu partnery projektu. Následně lze určit technické vybavení a rozvody konkrétních objektů – zavedení elektřiny, popřípadě i vody, odpadu apod.

Dolňácká návés

1. Hospodářsko-technické zázemí, parkování technických vozidel a strojů.
2. Hospoda.
3. Usedlost – prezentační programy.
4. Usedlost – řemeslnická dílna s komerčním zaměřením.
5. Usedlost – řemeslnická dílna s komerčním zaměřením.
6. Usedlost – řemeslnická dílna s komerčním zaměřením.
7. Vinné sklepy – funkční zařízení pro posezení.
8. Větrný mlýn holandského typu.
9. Čela vinných sklepů.
10. Usedlost - ubytování.
11. Usedlost – ubytování.
12. Usedlost – ubytování.
13. Usedlost – ubytování.
14. Usedlost – řemeslnická dílna s komerčním zaměřením.
15. Prodejna tradičních lidových výrobků, literatury, pohlednic apod.
16. Správní budova.
17. Konzervační dílna.
- 17a. Parkoviště pro kola.
18. Hasičská zbrojnice.
19. Usedlost – šatna pro účinkující, amfiteátr.
20. Usedlost – šatna pro účinkující, amfiteátr.
21. Přírodní amfiteátr.
22. Usedlost – pokladna, technické zázemí amfiteátru.
23. Parkoviště podél cesty – obslužné.

Dědina

1. Usedlost – vstupní prostor do muzea, pokladna, sociální zařízení pro návštěvníky, zázemí pro průvodce a zázemí pro ostrahu muzea.
2. Usedlost – depozitáře sbírkových předmětů.
3. Usedlost – depozitáře sbírkových předmětů.
4. Kovárna.
5. Drobná zemědělská usedlost.
6. Komora u usedlosti č. 5.
- 6a. Stodola u usedlosti č. 5.
7. Seník u cesty.
8. Seník u cesty.
9. Seník u cesty.
10. Domkářské stavení.

11. Domek hrobníka s expozicí pohřbívání.
12. Hřbitov, před ním lípová alej, márnice.
- 12a. Rohové domkářské stavení.
13. Usedlost s polopatrovou komorou, tzv. výškou.
14. Pálenice – drobná, domácí.
15. Usedlost s polopatrovou komorou, tzv. výškou.
16. Seník v humně usedlosti.
17. Usedlost na návsi.
18. Usedlost na návsi.
19. Usedlost na návsi.
20. Stodola ve dvoře.
21. Usedlost na návsi.
22. Stodola na konci humna.
23. Usedlost na návsi.
24. Stodola na konci humna.
25. Usedlost na návsi.
26. Domkářské stavení.
27. Domkářské stavení.
28. Domkářské stavení.
29. Vinné sklepy – vinohradnická expozice s modelem vinohradnické trati.
30. Boží muka.
31. Sušírna na ovoce.
32. Včelín, včelí kláty, ovocný sad.
- 33.–36. Nadsklepní domy.
- 37.–40. Usedlosti na návsi.
41. Kaple s menším vnitřním prostorem.
42. Studna (rumpálová či vahadlová).

Komentář k navrženému plánu muzea

Dolňácká návés

Volně přístupný areál v podobě návěsního prostoru, jehož zástavbu představují okapově orientované usedlosti. Kompozičně utváří a vnějším vzhledem představuje tradiční vzhled a uspořádání staveb. Vnitřní dispozice těchto staveb se může přízpusobovat potřebám podle způsobu využití toho kterého objektu. Zde umístěné stavby jsou určeny především ke komerčně zaměřenému využití.

Přístup do areálu

Hlavní přístup návštěvníků do areálu muzea je od horního parkoviště. Návštěvníci přicházejí od kaple sv. Rocha. Po pravé straně budou mít nejdříve vinohrad, přecházející později v ovocný sad, nalevo se před nimi objeví větrný mlýn, za nímž následuje volně přístupná expozice vinných sklepů. Za nimi se cesta rozdvouje a návštěvník může nejdříve vejít do prostoru *Dolňácké návsi* nebo pokračovat přímo k hlavnímu vstupu do *Dědiny*. Po prohlídce expozic muzea mohou návštěvníci, kteří přijeli autobusy, pokračovat dále dolů ze svahu až k Mařatskému dvoru, kde lze přistavit autobus k nasednutí. Pokud přijedou turisté na kolech, mohou je uzamknout do stojanů zastřešených vedle zdi konzervační dílny (viz legenda 17a). Z návsi mají návštěvníci blízký přístup do všech částí muzea.

Lze shrnout, že část muzea – *Dolňácká návés* je koncipována tak, aby zde byly soustředěny všechny služby a zázemí pro návštěvníky.

Hospodářsko technické zázemí (č. 1)

Velká usedlost s dostatečným zázemím budov ve dvoře. Rohová usedlost půdorysně do tvaru písmene U. Zde může být kancelář, šatny a sociální zařízení pro technické zaměstnance muzea. Dále dílny, sklady – např. pro různé nářadí, zařízení, pohonné hmoty apod., parkování pro technická vozidla a stroje – např. traktor, sekací mašiny apod. Výjezd vozidel ze dvora

umožní tradiční průjezd usedlostí s vraty na náves a dále podle potřeby obsluhy areálu (popř. i výjezd branou ze dvora přímo na obslužnou komunikaci mezi oběma areály).

Tradiční hospoda (č. 2)

Větší usedlost na návsi s tradiční hákovou půdorysnou zástavbou. Může být vědeckou rekonstrukcí konkrétní vesnické hospody (např. ze Starého Města). Objekt svou velikostí umožní provoz hospody v interiéru i v exteriéru – např. ve dvoře usedlosti (venkovní posezení). Zástavba dvora může sloužit jako skladovací prostory i další potřebné zázemí pro provoz hospody. Přístup zásobovacích vozidel je možný přes náves, popř. ze dvora po obslužné komunikaci mezi oběma areály.

Interiér by měl svým zařízením připomínat tradiční vesnickou hospodu, nabídkové menu by měla tvořit především místní regionální jídla a speciality.

Provoz hospody:

Obslužnost – z Mařatského dvora.

Jiné řešení – nájemce.

Prezentační usedlost (č. 3)

Tradičně zařízená usedlost v plné funkčnosti, která by sloužila k prezentačním programům různého charakteru, ale především těch s komerčním zaměřením – např. vaření, pečení, zabíječky, různé zvykoslovné akce, domácí oslavy a činnosti, které lze zároveň spojit s prodejem nebo ochutnávkou (různé košty apod.). Můžou se zde pořád např. kurzy vaření tradičních pokrmů či zpracování tradičního ovoce nebo jiných zemědělských produktů atd. nebo soutěže ve výrobě různých produktů (klobás, šlapání zelí, o nejlepší *jitrnicu*, o nejlepší vdoleček atd.). Rozšiřovala by prezentační a gastronomickou nabídku v rámci programů a akcí konaných v samotném muzeu. Na těchto akcích by se provozně podílela sousední hospoda (její provozovatel).

Řemeslnické dílny (č. 4, 5, 6, 14)

Menší usedlosti zařízené jako dílny s prezentací výroby, která má komerční, prodejní charakter. Vzhledem k významné tradici keramické výroby na Uherskohradištsku se jeví jako nejvhodnější keramické dílny s různými druhy keramické výroby – např. majolika, kamenina, hrnčína, popř. i černá hrnčína. Tyto dílny by rozšiřovaly, doplňovaly hlavní nabídku ukázek tradičních technologií řemeslné a rukodělné výroby soustředěnou především v samotném muzeu - *Dědině*. Výrobce by zde svou činnost návštěvníkům předváděl a zároveň by své výrobky i prodával.

Návrh způsobu provozování:

Nájem prostoru konkrétnímu výrobcí.

Vinné sklepy s funkčním zařízením pro posezení (č. 7)

Funkční vinné sklepy za návsi volně navazují na expozici vinných sklepů v *Dědině*. Měly by sloužit ke komerčnímu využití. Typologicky může jít o mařatické sklepy (ale i z jiné vinařské obce). Zařízení by měla navodit atmosféru sklepa u skutečného vinaře. Prostor určený k posezení by měl být dostatečně velký, aby pojal větší počet návštěvníků. Mohla by zde být zbudována například vinotéka, pořádány košty vín apod.

Návrh způsobu provozu:

Obslužnost – z Mařatského dvora.

Popř. nájem místnímu vinaři (podle zájmu).

Větrný mlýn, kamenný, holandského typu (č. 8)

Větrné mlýny stávaly v některých uherskohradištských obcích, tam, kde to umožňovala vyšší, návětrná poloha okolí obce (např. Košíky, Jalubí). Mlynářské expozice jsou návštěvnícky

přitažlivé. Poloha mlýna v muzeu umožňuje návštěvníkům volný přístup k jeho exteriéru, interiér by měl být přístupný za doprovodu průvodce.

Čela vinných sklepů (č. 9)

Řada čel vinných sklepů představuje další formu souboru vinných sklepů obvyklých ve vinohradnických obcích na Uherskohradištsku. V okolí Uherského Hradiště je to velmi časté řešení sklepů, které jsou zapuštěny ve svahu a jejichž venkovní průčelí vytváří v zástavbě souvislou, rytmizující řadu. Takové řady sklepů bývaly situovány na konci obce (např. Zlechov), ale i uprostřed její zástavby (např. Polešovice, Ořechov).

Ubytovací objekty (č. 10.–13.)

Menší usedlosti na konci návsi, v její klidnější části. Objekty by měly být vybaveny funkčním tradičním zařízením (popř. jejich nově vyrobenými replikami) – ve světnici např. pec, kachlová kamna, tradiční stůl, židle, postel s peřinami, osvětlení – stahovací lampy apod. Ložnice – nábytek 1. poloviny 20. století. V hospodářské části usedlostí je možné umístit jednoduché sociální zařízení (toaletu, sprchový kout). Za vraty usedlostí – na návratí, mohou rekreanti zaparkovat svůj automobil, kola.

Takto zařízené ubytovací kapacity – usedlosti mohou představovat formu tzv. turistiskanzeny. Poskytnou možnost těm, kteří chtějí prožít neobvyklou dovolenou, vrátit se v čase a zkusit na nějakou dobu žít jako naši předkové. Mohou se podílet, pokud budou chtít, i na zemědělském hospodaření – pomoci při poklidu zde chovaných zvířat, při sklizni sena, při práci ve vinohradě, při vinobraní atd. Mohou se formou kurzů učit různým tradičním řemeslným a rukodělným výrobám – pletení z proutí, výrobě keramiky, zdobení kraslic, výrobě figurek ze šustí a mnoha dalším činnostem (to lze podle možností dovést např. až k naučení se základům některého tradičního řemesla či výroby – sedlářství, šití bot, šití tradičních oděvů nebo jen některých textilních technik – vyšívání, tkaní, paličkování aj., úprave krojových součástí – např. vázání šátků, výrobě různých voniček, družení, vrapení sukni aj., dalším řemeslem může být kovářství, bednářství nebo i výroba některých hudebních nástrojů apod. Je možné nabídnout zájemcům výuku lidových tanců, naučit se slováckým lidovým písničkám apod. Rekreantům lze formou nabídek připravit různé způsoby prožití pobytu ve vesnici – využít všech možností a aktivit, které areál Rochusu nabízí, tedy nejen činnosti spojené s tradičním životem ve vesnici, ale i aktivity přírodovědné, sportovní, ekologické, naučné programy aj. Areál bude nabízet širokou škálu aktivit, které zde lze při pobytech nabídnout.

Ubytování v usedlostech bude vhodné především pro – rodiny s dětmi, individuální zájemce, ale i menší kolektivy (např. školní třídy). V každé usedlosti by byly možné dvě ubytovací jednotky:

V přední obytné části větší ubytovací jednotka: světnice 1–2 lůžka, ložnice 2–3 lůžka.

Menší ubytovací jednotka ve dvoře (výměnek) 2–3 lůžka.

Sociální zařízení pro obě ubytovací jednotky společné.

Parkování vozidel ubytovaných se předpokládá v průjezdech či dvorech ubytovacích usedlostí, která jsou ukryta za vraty, takže nenarušují celkový tradiční ráz návěsního prostoru.

Návrh způsobu provozu:

Obslužnost – z Mařatského dvora.

Prodejna tradičních výrobků (č. 15)

Usedlost v centrální části návsi zařízena jako prodejna tradičních lidových výrobků, včetně uplatnění a prezentace výrobků řemeslníků oceněných titulem *Nositel tradice lidových řemesel* a *Cenou Vladimíra Boučka*. Prodejna by zároveň nabízela publikace a literaturu se zaměřením na tradiční lidovou kulturu (popř. s přírodovědnou a ekologickou tematikou), hudební a DVD nosiče, informační materiály, pohlednice, mapy apod.

Provozování:

Řešeno nájmem.

Správa muzea (č. 16)

Usedlost v centru návsi. Vnitřní dispozice uzpůsobena pro potřeby správy muzea (kanceláře, pracovní). Parkování služebního vozu - ve dvoře nebo ve vraty uzavřeném návratím.

Konzervační dílna (č. 17)

Usedlost v centru návsi vnitřně upravená pro činnost konzervačního pracoviště. Expoziční objekty i sbírkové předměty, jimiž budou objekty vybaveny, potřebují údržbu a péči, konzervaci. Proto je potřebné v areálu muzea vyhradit objekt pro práci konzervátorů. Vjezd vozidel přepravujících sbírky je možný z návsi.

Parkoviště pro kola (č. 17a)

Stojany pro kola pod přístřeškem by mohla být situována u podélné zdi rohové usedlosti č. 17 (konzervační dílny). Pohledově by byla od návsi chráněna krátkou kamennou zídkou.

Hasičská zbrojnice (č. 18)

Uprostřed návěsního prostoru stojí drobná stavba hasičské zbrojnice (např. kopie této budovy z Jankovic), kde by měla být situována historická hasičská expozice.

Amfiteátr (č. 19–22)

Je situován do okraje návěsního prostoru, ale tak, aby byl pro návštěvníky snadno z návsi dostupný. Rozšiřující tvar pozemku, kam je umístěn, je pro přírodní amfiteátr vhodný. Určitým handicapem je malý spád svahu v této části areálu. Situace by šla řešit navážkami z terénních výkopů a úprav, jež se jistě při budování celého záměru na Rochusu budou provádět, popř. zahloubením do terénu, aby se vytvořil patřičný sklon hlediště). K amfiteátru by měly náležet objekty č. 19. a 20., usedlosti, které svým průčelím budou organickou součástí návěsního prostoru, ale vnitřní dispozicí budou upraveny pro provoz amfiteátru. V objektu č. 20 by měla být situována pokladna amfiteátru, sociální zařízení pro návštěvníky programů, popř. i drobné občerstvení nebo, podle možností, i šatna pro účinkující. V objektu č. 19 by měla být další šatna pro účinkující a technické zázemí amfiteátru (popř. promítací místnost, pokud by se amfiteátr využíval i jako letní kino). Za podiem by se nacházelo tradiční stavení (č.22), jež by sloužilo jako zákulisí i jako šatna pro účinkující.

Celý areál, u pódia i podél hlediště, by bylo vhodné osadit stromy, aby se vytvořilo příjemné prostředí a v horkých letních dnech i potřebný stín. V hledišti se divákům naskytne pohled na jeviště se vzdálenými výhledy na město a částečně do otevřené krajiny s panoramatem Chřibů. Zvláště působivá může být tato přírodní kulisa při podvečerních a večerních produkcích. Amfiteátr je koncipován tak, aby byl snadno přístupný, nabízel příjemné prostředí pro programová vystoupení, dostatek míst pro návštěvníky i dostatečné technické zázemí a služby.

Parkoviště (č. 23)

Vedle amfiteátru, podél cesty by mělo být situováno obslužné parkoviště (pro účinkující a obsluhu amfiteátru, provozoven, správu muzea apod.). Pohledově parkoviště skryje areál amfiteátru.

Centrum ekologické výchovy

Environmentální centrum bude pravděpodobně situováno do prostoru sadu v sousedství návsi. Jeho řešení pojedná samostatná studie. Prostory *Envirocentra* by měly sloužit také programům, kurzům či přednáškám pořádaných v rámci činnosti muzea. Předpokládá se tedy společné využití pro aktivity *Envirocentra* i muzea.

Dědina

Architektonická i urbanistická struktura této části muzea je koncipován tak, aby prezentovala co nejvěrohodnější model typické vinařské vesnice se zástavbou z konce 19. století až první poloviny 20. století na Uherskohradištsku v její plné kompletnosti, ve všech logických a funkčních souvislostech, aby vytvořila její co nejpravdivější obraz. Větší usedlosti jsou proto situovány v sevřené zástavbě těsně vedle sebe v rozšiřujícím se návesním prostoru. Na koncích se náves zužuje, zde je na dolním konci umístěna rozvolněnější zástavba menších usedlostí a domkářských stavení situovaných štitově i okapově k veřejnému prostoru. Seníky a stodoly vytvářejí typickou zástavbu kolem cesty při výjezdu z obce i v humnech – na jejich koncích nebo na jejich začátku, kde uzavírají často prostor dvora. V ulici, vytvořené zúžením horního konce návsi, je soustředěna zástavba nadsklepních domů, charakteristických pro obce např. Buchlovice, Břestek, Boršice. Tím zástavba modelové vesnice přechází ve vinohradnickou část, jež pokračuje řádkem vinných sklepů, bůd obklopených vinohrady.

Uprostřed návsi je situována kaple a studna na vodu.

Zástavbu každé obce přirozeně obklopují zahrady – humna s tradičními odrůdami ovocných stromů a drobná políčka. Neměla by proto chybět ani v navrhovaném modelu vesnice. Jejich prezentaci umožňuje část plochy za horní polovinou návesního prostoru, odkud by humna přirozeně přecházela ve vinohrady (vinohradnický areál). Drobná políčka by měla být situována na dolním konci za vesnicí, kde je logická návaznost na hospodářské stavby (stodoly a seníky) lemující cestu vedoucí ven z obce do polí.

Sakrální stavby, na Uherskohradištsku to jsou především kapličky, kříže, poklony a svaté obrázky, doplní extravilán i intravilán vesnice.

Nezbytnou součástí každé obce jsou drobné předzahrádky i vzrostlá zeleň ve skupinové výsadbě i solitérní.

Vstupní budova do muzea (č. 1)

Dlouhá usedlost, která se obrací průčelím k návsi, dvorní průčelí této usedlosti je průčelím vstupní. Vedle této usedlosti vlevo situováno k návsi štitově orientované stavení, které je vnitřně s okapovou vstupní usedlostí propojeno a uvnitř s ní vytváří organický celek. Prostor za podélnou usedlostí, před vchodem do muzea, umožní osazení laviček. Návštěvníci zde mohou počkat na prohlídku. Vnitřní prostor obou propojených objektů je přizpůsoben potřebám návštěvníků, zázemí průvodcovské služby a ostraze areálu.

Návštěvníci vstoupí do budovy dvoukřídlými dveřmi. Uvnitř situována pokladna do muzea a dostatečný čekací prostor, aby pojal i vyšší počet návštěvníků. Dále zde situováno také sociální zařízení. V části sousedního a s hlavní budovou propojeného štitově orientovaného stavení umístěno zázemí pro průvodce a ostrahu areálu (inspekční místnost pro průvodce, inspekční místnost pro ostrahu, kuchyňský kout a sociální zařízení).

Usedlosti v řadové zástavbě (č. 2, 3)

Řada usedlostí vnitřně propojených a přizpůsobených funkci depozitáře sbírkových předmětů potřebných pro vybavení objektů muzea.

Kovárna (č. 4)

Menší vesnická kovárna – kopie kovárny z Vlčnova. Měla by být funkční, aby umožňovala prezentaci jednu z nejatraktivnějších rukodělných činností - práci kováře. Možnost ukázek okování krav, koní, ohýbání ráfků na kola vozů a mnoha dalších, už téměř dnes zapomenutých kovářských prací.

Okapově orientovaná usedlost (č. 5)

Volně stojící stavení se samostatně ve dvoře se nacházející patrovou komorou (č. 8) a za ní, na konci pozemku k ní náležející stodolou (č. 6. a), která tak s ní vytváří organický celek, ale přitom je i součástí koncepčního celku hospodářských staveb v uceleném modelu zástavby kolem výjezdové komunikace na konci obce.

Patrová komora (č. 6)

Samostatně stojící ve dvoře usedlosti (č. 5). Patrové komory samostatně stojící v různé pozici k usedlosti jsou charakteristické pro mnohé obce na Uherskohradištsku (např. Částkov, Zlámanec). V komoře může být situována expozice – všeho, co se do ní uskladovalo – zemědělské produkty, starší šatstvo, obuv apod., někdy uzpůsobena i k sociálnímu bydlení.

Stodoly a seníky (č. 7.–9.) a agrikulturní expozice (model trati polí)

Charakteristická urbanistická kompozice stodol či seníků na konci obce, podél výjezdové komunikace do polí a luk (známá takto situovaná např. řada seníků z Drslavic). Stodoly zároveň vytváří přirozenou polohu za domy, na konci zástavby. U seníků je dostatek prostoru – malá louka pro prezentační programy s tematikou lučního hospodářství – např. ukázka či soutěž v kosení kosou, folklorní kosecká pásma apod.

V senících by mělo být uskladněno seno, ve stodolách kromě slámy i zemědělské stroje – mlátičky, obrabečky sena, secí mašiny, fukary, vozy, vály, brány aj.

Na hospodářské stavby – uskladňovací prostory, navazují nedaleká políčka, kde ukázka pěstování tradičních zemědělských plodin (např. různé druhy obilí, textilní rostliny, okopaniny, zelenina apod.). Jejich setba, sklizeň, obdělávání může být velmi vhodnou součástí ukázkových programů – první setby, jarní práce, orba pluhem se záprahem koní nebo krav, sklizeň, žně apod., na které může navazovat zpracování a uskladnění zemědělských plodin – např. mláčení obilí na mlatech ve stodolách aj. Prezentování těchto zemědělských aktivit se zvyky s nimi spojenými – např. zvyky spojené s první setbou nebo výhonem dobytka, procesí do polí v tzv. křížové dny a mnohé další.

Rohové volně stojící domkářské stavení (č. 10)

Je možná např. kopie takového stavení z Javorovce.

Domek hrobníka (č. 11)

Zde možnost expozice posledních věcí člověka – prezentace tradičních pohřebních obřadů a zvyků spojených s pohřbíváním (pro návštěvníky možnost konfrontace s dnešní tendencí k neosobnímu pohřbívání a zacházení s blízkým zemřelým) – expozice by měla konkrétně představovat tradiční vypravování pohřbu z domu – vystavení mrtvého v rakvi v domě, úprava mrtvého do rakve (oblečení, obrázky, růžence, fotografie a jiné předměty, které se zesnulému vkládaly do rakve) apod.

Hřbitov s márnicí (č. 12)

Malý hřbitov naproti domku hrobníka na mírně vyvýšeném místě. Před hřbitovem – malá alej z vysazených lip podél cestičky ke hřbitovní bráně. V rohu u hřbitovní zdi situována malá márnice – expozice pohřbívání – máry, lana, desky, pohřební kříž, který nosili ministranti v čele pohřebního průvodu apod. Uprostřed hřbitova dominuje velký hřbitovní kříž. Kolem různé typy křížů a náhrobků (např. dřevěné kříže, litinové kříže, kamenné pomníky apod.) – možnost záchranného sběrů starých hřbitovních křížů a pomníků, které dnes již téměř ze hřbitovů zmizely a jsou nahrazovány moderními pomníky z žuly a mramoru. Možnost prezentovat formou této hřbitovní expozice i vývoj v typech náhrobních křížů a pomníků, rozlišení sociálního postavení zemřelého, jeho rodiny. Ukázka úpravy hrobů.

Okapově orientovaná usedlost (č. 12a)

Kopie volně stojícího domkářského stavení z Horního Němčí s tradiční předzahrádkou, v ní ovocné stromy, kovová pístová pumpa.

Pálenice (č. 14)

Objekt domácí pálenice, lze vybudovat jako vědeckou kopii či přenést originál zdokumentovaný v Komni. Expozice – ukázka podomáckého způsobu výroby ovocných destilátů.

Štítově orientované domky v řadové zástavbě (č. 16)

Řada vedle sebe stojících domků s předzahrádkami podle typu domkářské zástavby v obci Popovice.

Stavení s polopatrovými komorami - výškami (č. 13 a 15)

Řada vedle sebe stojících stavení s tzv. výškami – polopatrovými komorami, které se dnes nacházejí v terénu jen vzácně. V humně usedlosti 15 je situována sušárna na ovoce (15 a).

Usedlost (č. 17) a sušárna, seník (č. 16) a stodoly (č. 20, 22, 24)

Krajní usedlost na návsi. Mezi ní a č. 15 vytvořená cesta z návsi mezi humna, kam se může návštěvník z návěsího prostoru cestou mezi humny dostat a prohlédnout si humna s původními ovocnými dřevinami, se zástavbou hospodářských staveb – sušárny (č. 15a v humně usedlosti č. 15), seníku (č. 16) v humně usedlosti č. 17, stodol (č. 20, 22, 24), s původním oplocením mezi humny plaňkovými ploty, výhledy přes humna do krajiny. V oplocených humnech mohou také návštěvníci pozorovat volně se pohybující domácí zvířata – např. slepice, husy, pasoucí se kozu nebo ovečky.

Některé usedlosti (nebo alespoň jedna) by měly být prezentací skutečně živého hospodářství s ukázkou chovu dobytka ve chlévech (např. krávy, kozy nebo ovce popř. koně, prase, slepice, králíci, husy holubi, kočky, pes).

Obsluha, péče o zvířata se předpokládá z naplánovaného ekostatku.

Usedlosti na návsi (č. 18, 19, 21, 23, 25 a 37–41)

Usedlosti mohou být z různých časových období, z různých obcí a s různými typy expozic, které by měly být koncipovány tak, aby návštěvníkovi přinášely vždy něco nového, překvapovaly, přinášely jiná poznání, zajímavosti. Tématické zaměření je téměř bezpočetné. Lze prezentovat např. vývoj bydlení, rodinné zvyky, obyčeje, svátky, slavnosti, pracovní činnost, řemeslné dílny, lidový oděv, život dětí v rodině, gastronomii a další projevy původní vesnické kultury.

Škola na návsi

Jeden z objektů na návsi může představovat vesnickou školu s jejím tradičním vybavením školními kamny, tabulí, oslovskou lavicí, názornými naučnými obrazy a dalšími pomůckami. Ve škole lze pořádát různé naučné prezentační programy pro děti (školy).

Domkářská stavení a nadsklepní domy (č. 26–28 a 33–36)

Nadsklepní domy jsou typem obydlí charakteristické pro vinařské obce jako např. Břestek, Buchovice či Boršice, kde vytvářely řádek či ulici v krajní poloze zástavby od návsi. Štítově orientované domy mají obytnou část zbudovanou ve zvýšené poloze nad sklepem, do něhož se vcházelo dveřmi v uličním průčelí. Tato obydlí by se měla stát, spolu s na ně navazujícími sklepy, *búdami* a vinohradem, vinohradnickou expozicí muzea.

Nadsklepní dům (č. 33), včelín a včelí kláty (č. 32)

V krajním nadsklepním domě a ovocném sadu vedle něj může být umístěna expozice sadařství, zpracování ovoce a včelařství – medomety, včelí rámečky, kukly, zakuřovadla apod., včelín a kláty umístěny v sadě u kraje cesty do vinohradů. Na horním konci sadu je funkční sušárna na ovoce (č. 31), která doplňuje expozici o pěstování ovoce.

Vinné sklepy, budy (č. 29)

Řádek vinných sklepů z různých obcí Uherskohradištska. V některých z nich expozice tradičního zařízení sklepa a pěstování vína. Lze prezentovat vývoj ve zpracování hroznů – od mohutných dřevěných vřetenových lisů po drobné subtilní kovové lisy, vývoj nádob na sběr hroznů, prezentace uskladnění vína (sudy, demižony), různých typů postřikovačů, vývoj vinohradnického nářadí apod.

Vinohrady, boží muka (č. 30) a sušárna na ovoce (č. 31)

Vinohrady mají vytvořit na malé ploše model vinohradnické trati. Jsou situovány kolem boud i na protější straně cesty, kterou návštěvníci mezi vinohrady a sklepy budou procházet. Ve vinohradech se mohou seznámit s různým typem pěstování vinné révy – různé druhy vedení (na hlavu, nízké, střední vysoké, popř. i vertikó) a různé, pro tuto oblast typické, odrůdy. Přes vinohrady se návštěvníkům otevrou krásné výhledy do krajiny i pohled na vesnici a zpoza humen i na ostatní krajinnotvornou část připravovaného areálu na Rochusu. Na konci vinohradnické cesty vinohrady z obou stran mírně ustupují do stran a vytváří se tak volný travnatý odpočinkový prostor mezi vinohrady, kde by měla pod vysokou lípou stát trojboká boží muka (č. 30) – např. kopie z Místřic. Toto místo by mělo vybízet k odpočinku, rozjímání a k výhledům do krajiny. Cestičkou vzhůru mezi řádky vinné révy pak může návštěvník stoupat výše mezi vinohradnické tratě. Odsud se návštěvníkům nabídnou nejkrásnější výhledy na celý vinohradnický areál (trať) i celou vesnici (muzeum) a dále pak na město Uherské Hradiště s panoramatem Chřibů. Cesta se mezi vinohrady stáčí. Vinohrad přechází v ovocný sad, kterým návštěvník sestupuje kolem sušárny na ovoce a ulů dolů zpět na náves. Po prohlídce protilehlých stavení na návsi přichází k východu z muzea (stejně místo kudy do muzea vstupoval).

Kaple na návsi (č. 42)

Nejčastěji stojí uprostřed návsi obcí v okolí Uherského Hradiště kaple - zvoničky, které svým architektonickým tvaroslovím napodobují vzhled kostela. Nad střechou mají kaple situován malý sanktusník se zvonkem, vnitřní prostor je nevelký, tvořen malým oltářem, popř. i několika lavicemi (podobně jsou řešeny kaple v Modré, v Javorovci, v Drslavicích a jinde).

Studna (č. 43)

Studny na návsi byly hlavní zásobárnou pitné vody. Typologicky lze zbudovat rekonstrukci studny rumpálové či vahadlové. Doplňují je menší pumpy pístové před jednotlivými domy, v předzahrádkách.

Obslužnost agrikulturních expozic (vinohrady, polička, louky, sady) a péče o hospodářská zvířata se předpokládá zaměstnanci plánovaného ekostatku.

Návštěvníkový provoz, průvodcovská služba

Možné jsou tři způsoby prohlídek, třetí je kombinací prvních dvou.

Prohlídka s průvodcem

Návštěvníci se pohybují po muzeu ve skupinkách v doprovodu průvodce, který jim poskytne patřičný odborný výklad, otevírá expoziční objekty, do kterých s návštěvníky vstupuje, a jako poslední z objektu odchází a zamyká jej. Ideální doba prohlídky se pohybuje kolem 1, 5 hodiny.

Klady:

Návštěvník získá ucelený, odborný soubor informací, může vznášet na průvodce dotazy, doplňovat si tak získané poznatky. Průvodce svým uměním poutavého vyprávění, odbornými znalostmi, kouzlem své osobnosti, vtípem může prohlídku návštěvníkovi obohatit, zhodnotit.

Zápory:

Návštěvník musí čekat na určenou dobu, kdy prohlídka s průvodcem začíná. Průvodce musí kvůli přesné organizaci prohlídek dodržet čas určený na prohlídku, proto musí v případě potřeby výklad, přes zájem návštěvníků, zkracovat, zrychlovat.

Volné prohlídky bez průvodce

Návštěvník si muzeum prochází sám s textovým průvodcem a popisem expozic.

Klady:

Návštěvník nemusí čekat. Pohybuje se po areálu podle své chuti a nálady. Časově zde může být, jak dlouho bude chtít (do zavírací doby).

Zápory:

Přístup informací omezen jen na zdroj v textovém průvodci. Pokud nejsou volně otevřeny všechny expoziční objekty, může návštěvník vidět menší počet expozic. Nevýhodou pro provozovatele je nutnost bezpečnostně zajistit volně přístupné, otevřené expoziční objekty.

Kombinace prohlídek volných a skupinových s průvodcem

Návštěvníci si podle svého uvážení vyberou buď volnou prohlídku, nebo počkají ve skupině na průvodce.

Klady:

Tato možnost provázení je ideální pro návštěvníky, mohou si vybrat způsob prohlídky podle své představy.

Zápory:

Tento způsob průvodcovských služeb přináší určité organizační komplikace především provozovateli. Návštěvníci při volných prohlídkách mají tendenci přidávat se ke skupinám s průvodcem a počet návštěvníků ve skupinách se tak může neúměrně zvyšovat. Další komplikací je nutnost zabezpečit volně přístupné expozice. Tyto problémy však lze organizačními a bezpečnostními opatřeními vyřešit.

Doporučení způsobu organizace prohlídek v Muzeu v přírodě Rochus:

Kombinovaný způsob prohlídek, který vychází maximálně vstříc návštěvníkovi a umožní vyšší návštěvnost.

Literatura:

A r v i t a P, spol. s r. o.: *Rochus park, udržitelné hospodaření a osvěta v lokalitě Natura 2000, investiční záměr*. 2008.

G G A r c h i c o, s r. o.: *Mařatský dvůr, projekt pro provedení stavby*. 2003.

J a n č á ř, J.: *Slovácké muzeum v letech 1914–1964*. In: *Slovácko* 6, 1964, s. 9–32.

J ů z a, V. – J a n č á ř, J.: *O rozšíření oddělení hmotné kultury Slováků ve Slovákém muzeu*. In: *Slovácko* 1, 1959, 3, s. 1–5.

K o v á ř ů, V. – K u č a, J. a kol.: *Mařatice – Vinohrady. Ze života dědiny*. Uherské Hradiště 2009.

L a n g e r, J.: *Atlas památek: Evropská muzea v přírodě*. Praha 2005.

L a n g e r, J. a kol.: *Národopisná muzea v přírodě*. Rožnov pod Radhoštěm 1981.

Městský národní výbor Uherské Hradiště: *Návrh na zřízení rezervace lidové architektury na území města v příměstské rekreační oblasti v trati Soví hora*. 1972.

O t r u b a, I.: *Komponovaná krajina Rochus, projektový záměr*. 2007.

Synot REAL ESTATE, a. s.: *Koncepce projektu Založení obecně prospěšné společnosti „Mařatský dvůr“ a vybudování příměstského víceúčelového areálu s muzeem vinařství a skanzenem lidové architektury regionu*. 2006.

Mgr. Olga Floriánová (n. 1965) je odbornou pracovnící Slovákého muzea v Uherském Hradišti, kde se zabývá především grantovými úkoly v rámci Centra péče o tradiční lidovou kulturu Zlínského kraje. Ve svém odborném zájmu se soustředí na původní vesnické stavitelství a lidovou řemeslnou výrobu.

PhDr. Ivo Frolic (n. 1961) je od roku 1991 ředitelem Slovákého muzea v Uherském Hradišti. Mimo své ředitelské povinnosti se orientuje na hmotnou lidovou kulturu, především na lidové stavitelství a lidová řemesla.

Rochus Open-Air Museum

Abstract

The idea to build an open-air museum on the territory of the town of Uherské Hradiště is not new. As early as the 1930s, Antonín Václavík, the first Slovaké Museum research worker, later a professor of ethnography at Brno university, put forth a proposal for building one. He got half a million crowns from the Ministry of Public Works to build a construction in the proximity of the Slovaké Museum. With the Second World War under way, and the grant having to be spent on the annex of the museum, the open-air museum idea was suspended.

Another concept of Uherské Hradiště's open-air museum was made in 1959 by PhDr. Josef Jančář CSc., future manager of the Slovaké Museum, with a support from that time manager PhDr. Vilém Jůza. Building a museum's department of tangible culture, they considered extending its field of activity by objects of open-air folk architecture at the foothill of Rochus which was to become a suburban recreation area. This was supposed to strengthen the position of Uherské Hradiště as a significant and generally respected cultural centre of Moravian Slovakia (or Slovácko) earning it the name of "the heart of Slovácko" and also to secure further development and reputation of the Slovácko Museum. This arguably interesting and ambitious plan failed, probably due to its excessive financial claims.

Therefore, as early as 1965 the Slovaké Museum repeated its proposal with the project being less ambitious in terms of size. Also, the open-air museum was supposed to be built not around Rochus but near the Slovaké Museum – in Smetana Park (Smetanovy sady). This project, however, failed to be realized too.

In 1972, the Town National Committee in Uherské Hradiště negotiated the concept called "Proposal for an open-air museum of folk architecture in the suburban recreation area of Soví hora". It was the outcome of the research on the actual protection of folk culture on the territory of the town. This project was worked out by a group of experts led by architect Jaroslav Vajdiš and the complete study material was finished with the help of Ing. arch. Jiří Syrový and Zuzana Syrová. According to this study, not only vineyard buildings in the locality of Soví hora, but also selected buildings transported from other parts of the town including Kunovice were to be protected. The full realization of this project has been a dream, though.

Another plan to build a recreational area with an open-air museum in the locality of Rochus was initiated by Ivo Valenta, the owner of Synot company, after the year 2000. The project was officially introduced at the beginning of the year 2006. It also included a study and an operational design of so called Maratice Yard conceived as a true replica of an original rustic yard with a three-floor building with a wine-room and hotel, one-floor barn with two galleries serving as restaurants, a couple wine cellars and shelters for outdoor tables and chairs. This entrance section is supposed to expand by another two parts of the open-air museum both focusing on traditional wine-making and vine growing.

Invited to participate in this huge and ambitious project were the town of Uherské Hradiště, Zlín region and later also the Slovaké Museum in Uherské Hradiště. Parallel to this, a form of cooperation was proposed – a beneficiary association called Mařatský Dvůr (Mařatice Yard). The partners accepted the offer and the work on the studies dealing with individual activities on a extensive territory of Rochus was commenced. The Slovaké Museum was tasked to conduct the study on the open-air museum. A professional team under the leadership of the manager PhDr Ivo Frolec elaborated individual chapters of the concept. The field of folk architecture and traditional wine-making was compiled by PhDr Ivo Frolec and Mgr. Olga Floriánová, economic, operation and programme conditions by Jitka Zpeváková and Mgr. Jiří Severin, illustrations were made by Ludmila Stefánková and MVDr. Pavel Procházka.

The general intention is to turn Rochus into an educational, ecological, sports and leisure time activities area with an open-air museum. The idea of building this type of museum in Uherské Hradiště appears important and senseful because it may help maintain and present a significant part of cultural heritage of Uherské Hradiště district. This very region is characterized by miscellaneous types and forms of original folk architecture which is, more than other spheres of traditional culture heritage close to its decline and is literally disappearing from our villages. Traditional buildings get dilapidated, undergo inapt reconstructions or adjustments or are replaced by modern buildings. Still, it is the old architecture that gives the landscape and village its typical character. A visitor is attracted by the uniqueness of local folk culture. From geographical and ethnographic point of view, the landscape around an important town of Uherské Hradiště, basically the whole district, is very mixed. There are plains along the Morava river on the one hand and on the other mountainous and sub-mountainous areas of the Chřiby and White Carpathian foothills. It is an intersection of ethnographic regions of Uherské Hradiště and Uherský Brod Dolňácko (Lowlands) with the region of Luhačovice Zálesí (Backwoods) and Moravian Kopanice (Solitary Cottage). An open-air museum appears to be the only attractive

means of preserving these traditional cultural values in their full diversity in one place both for future generations and for domestic and foreign visitors.

In general, open-air museum is an ideal presentation of folk culture its basic objects being original rural houses – originals, imitations, scientific copies, partial scientific copies or reconstructions of objects which are not seen outside any more. These houses are meant to represent construction styles of a certain region or locality. Open-air museum thus constitutes an architectural and urbanistic model of traditional rural settlements which naturally present authentic folk culture in full variability and extent – building, farming, housing, clothing, arts, melas, jobs, customs, traditions, folklore events etc. Through open-air museum we can distinguish regional differences, trends of development or class stratification of inhabitants. All aspects of rural lifestyle in Uherské Hradiště region will be demonstrated in the future open-air museum in the locality of Rochus with wine-making being the primary specialization. The idea of constituting the museum right here assumes that both Uherské Hradiště and Uherský Brod regions will offer visitors their own forms and types of constructions for comparison.

According to the plan, Rochus open-air museum will consist of three interlocked sections. The first, called Mařatský Dvůr (Mařatices Yard), is drafted as a kind of entrance gate into the whole area and adjoining Vinohradská street. It will serve as an information centre and provide catering and accommodation services to visitors. It is likely to be utilized for various additional programmes (dulcimer music parties, wine tasting events, in-house pig slaughters etc.) In perennial operation, it is expected to host visitors from home and abroad, but above all those from neighbourhood.

Mařatices Yard will border on the second section of the Rochus open-air museum, Dolňácka naves (Lowlands' village square), stylized as a square of a village from Uherské Hradiště's Dolňácko. This part of the museum will have a free access for visitors, be open for 24/7 and serve as a background for visitors and museum's staff, i.e. administration, technical background or conservation area. This section is likely to be used for thematic programmes held in the technical part of the museum, in so called Dědina (Village). There are proposals that this section should offer an typical inn and traditional cooking with local specialties, and a specialized shop selling hand made products. Also, some objects of Dolňácka naves should become venues to hold various presentations, such as traditional handicraft, craftwork, or its interiors could be used for one or two-day courses in handicraft techniques, for presentations of traditional customs, culture programmes, demonstrations of animal farming and other activities. There also should be residing Ecology Education Centre which will offer mainly ecology oriented educational programmes for children and young people. Some of the objects will be available for fans of rural life who can spend their holidays the way our predecessors did. This form of experience holidays, skanzen-tourism, is still scarce in our country. An important part of this section will be a cirque, attractive and pleasant venue in which folklore programmes and performances will take place. This area will be accessible not only for visitors to the museum but also for Uherské Hradiště inhabitants so they can relax there in their leisure.

The third, largest part of the museum, called Dědina, represents in a well-balanced urbanistic complex the traditional face of a village from Uherské Hradiště region. It will be used exclusively for exhibitions and the opening hours will be fixed. Visitors will get acquainted with a village in its original rural style in the form of one typical street in its centre as an illustration of authentic rural life in Uherské Hradiště region oriented to viticulture tradition. Individual buildings will constitute a model of a residing unit placed naturally among traditional yards, gardens and backyards with original varieties of fruit trees, farm buildings such as barns, haylofts, fruit oast houses, beehives and sheds on yards, wooden fences between backyards and the like. For the village to look plausible, visitors will see how front-yards were arranged, what vegetation grew there, how the village square looked, various sacral constructions inside and outside the residence, tiny fields with common crops and, no prize for guessing, they will see vineyards and miscellaneous types of vineyard chalets. The subject building in the museum date to the end of the 19th century through the mid-20th century. While the village square is built up very densely, outwards the village there are mostly poor cottages scattered over the land. The upper part of the village will show a village with a wine-making tradition – a lane with basement houses and a line of wine cellars and *búd* (wine sheds) from various villages of Uherské Hradiště region including an old-time wine cellar from Mařatices with examples of vineyard farming. Furthermore, a vineyard with examples of growing traditional species of vines. The museum's goal is to present different types of traditional folk architecture – houses, farm buildings – haylofts, wooden, stone and even clay barns, sheds, fruit oast houses, cellars, beehives etc, lesser sacral buildings – for instance chapels, crosses, icons, public and technical buildings such as smithy, pub, school, fire armoury. Of importance are also small objects adding to the traditional picture of a village – wells, pumps, small fencing, hedges and the like. The selection of objects to be exhibited will be made according to extensive archives and literature and the rich documentation of the Slovacke

Museum from the years 2007–2008. Within this field research on the territory of Uherské Hradiště district, the data from 78 villages were scrutinized, 9,000 photos taken and about 900 objects found suitable for the museum in the locality of Rochus.

Freilichtmuseum Rochus

Zusammenfassung

Die Idee, auf dem Gelände der Stadt Uherské Hradiště ein Freilichtmuseum aufzubauen ist gar nicht neu. Bereits in den 30. Jahren des 20. Jahrhunderts hat der erste wissenschaftliche Mitarbeiter des Museums der Mährischen Slowakei Antonín Václavík, der später als Professor für Ethnografie an der Brünner Universität tätig war, einen Vorschlag zur Errichtung eines Freilichtmuseums gemacht. Vom Ministerium für öffentliche Arbeiten bekam er eine halbe Million Kronen für einen Anbau in der Nähe des bestehenden Museumsgebäudes. Wegen der Kriegsereignisse und der Notwendigkeit den dotierten Anbau fürs Museum der Mährischen Slowakei fertig zu stellen ist aus der Idee für ein Freilichtmuseums nichts geworden.

Ein weiteres Konzept des Freilichtmuseums in Uherské Hradiště erarbeitete 1959 der spätere Direktor des Museums der Mährischen Slowakei PhDr. Josef Jančář, CSc., mit Unterstützung von PhDr. Vilém Jůza, dem damaligen Museumsleiter. Sie beabsichtigten, die Tätigkeit der Abteilung für materielle Kultur zu erweitern und am Fuße von Rochus Objekte der Volksarchitektur als Bestandteil eines Vorortparks errichten zu lassen. Dieser Schritt sollte ebenfalls die Position der Stadt Uherské Hradiště als wichtiges und allgemein anerkanntes Kulturzentrum („Herz der Mährischen Slowakei“ genannt) stärken und weiteres Wachstum sowie Bedeutung des Museums sichern. Die Umsetzung des interessanten und viel versprechenden Plans ist leider, wahrscheinlich wegen hoher Ansprüche, gescheitert.

Deshalb hat das Museum der Mährischen Slowakei schon 1956 versucht, ähnliches Vorhaben zu realisieren, indem es den Aufbau eines Freilichtmuseums, allerdings in kleinerem Umfang, beantragte. Das Freilichtmuseum sollte jedoch nicht in der Lokalität Rochus, sondern in unmittelbarer Nähe des Museums der Mährischen Slowakei innerhalb der Parkanlage Smetanovy sady gebaut werden. Auch diese Absicht konnte nicht durchgesetzt werden.

1972 befasste sich der damalige Volksausschuss der Stadt Uherské Hradiště mit einem konzeptuellen Vorschlag zur Errichtung eines Reservats für Volksarchitektur auf dem Stadtgelände, konkret auf dem Flurstück Soví hora (Eulenberg) im Vorortpark. Die Idee ergab sich aus Überprüfung der Denkmalpflege auf dem Stadtgelände. Das Thema verarbeiteten mehrere Fachleute unter der Leitung des Architekten Jaroslav Vajdiš und am Schlussbericht beteiligten sich Ing. Arch. Jiří und Zuzana Syrových. Laut diesem Dokument sollten unter Denkmalschutz nicht nur Winzerhäuser, sondern auch Objekte aus anderen Stadtteilen, einschließlich Kunovice, stehen. Dieser Plan wurde jedoch bis heute nicht komplex erfüllt.

Nach 2000 kam Ivo Valenta, Inhaber der Holdinggesellschaft Synot, mit einem Aufbauplan – in der Lokalität Rochus das Erholungsgelände samt einem Freilichtmuseum aufzubauen. Das Projekt wurde Anfang 2006 offiziell vorgestellt. Bestandteil des Projekts sind die Studie und das Durchführungsprojekt für den Hof namens „Mařatský dvůr“ (Mařatice-Hof) als Nachbildung von originalem Bauernhof. Man hat folgende Vorstellung über Ausstattung des Hofes: ein dreistöckiges Haus und darin eine Weinstube und ein Hotel, eine einstöckige Scheune mit zwei Galerien, die als Restaurant dienen würden, einige selbständige Weinkeller und auch ein Schutzdachbau für die Sommergäste. Nicht weit von diesem Eingangsteil sollten weitere zwei Teile des Freilichtmuseums folgen. Diese wären auf die Winzer- und Weinbaukultur ausgerichtet.

Zur Teilnahme an diesem umfangreichen und ambitionösen Projekt wurden die Stadt Uherské Hradiště, der Bezirk Zlín und später auch das Museum der Mährischen Slowakei in Uherské Hradiště herausgefordert. Parallel wurde die Form der Zusammenarbeit in der Partnerschaft vorgeschlagen – Gemeinnützliche Gesellschaft Mařatský dvůr (Mařatice-Hof). Die Partner haben den Vorschlag akzeptiert und die Arbeit an Studien einzelner Aktivitäten auf dem großen Gelände von Rochus aufgenommen. Mit Vorbereitung der Studie für das Freilichtmuseum wurde das Museum der Mährischen Slowakei beauftragt. Das Fachteam unter der Leitung von Direktor PhDr. Ivo Frolec erarbeitete einzelne Abschnitte der Konzeptunterlagen. Dem Bereich Volksbauwesen und traditioneller Weinbau widmeten sich PhDr. Ivo Frolec und Mgr. Olga Floriánová, mit wirtschaftlichen, betrieblichen und programmatischen Bedingungen befassten sich Jitka Zpěváková und Mgr. Jiří Severin. Die Zeichendokumentation führten Ludmila Štefánková und MVDr. Pavel Procházka durch.

In der Planung des Geländes Rochus mit seiner Ausrichtung auf Naturkunde, Umweltschutz, Sport und Erholung ist auch ein Freilichtmuseum einbezogen. Die Idee solchen Museumstyps ist

von besonderer Wichtigkeit für Uherské Hradiště, denn sie kann helfen einen beträchtlichen Teil des Kulturerbes von Uherské Hradiště und Umgebung zu erhalten und zu präsentieren. Gerade diese Region kennzeichnet sich durch Vielfältigkeit und Typenreichtum im ursprünglichen Volksbauwesen, das mehr als andere Bereiche des traditionellen Kulturerbes bedroht und buchstäblich von tag zu tag verschwindet. An traditionellen Häusern nagt Zahn der Zeit, sie erleiden Schäden durch unsachgemäße Umbauten oder Abänderungen – oder werden durch Neubauten ersetzt. Dabei ist es gerade die Volksarchitektur, welche die Kulturlandschaft und Wohnorte prägt. Auf den ersten Blick machen die Volksbauten auf Einzigartigkeit der hiesigen Volkskultur aufmerksam. Die Landschaft rund um die bedeutende Stadt Uherské Hradiště (im Rahmen des Kreises), ist geographisch und ebenfalls ethnografisch verschiedenartig. Es gibt hier Ebenen in der Marchaue, daneben Anhöhen im Vorgebirgsland und auch Berglandschaften von Chřiby (Marsgebirge) und Weißen Karpaten. In diesem Gebiet berühren und durchdringen ethnografische Regionen Dolňácko-Uherské Hradiště und Dolňácko-Uherský Brod, dazu kommen zwei grenzüberschreitende Regionen Zálesí in der Nähe von Luhačovice und mährisches Rodeackergebiet Kopanice. Das Freilichtmuseum stellt das einzige und sehr attraktive Mittel zur Erhaltung dieser traditionellen Kulturwerte in extenso und zur Bewahrung für nächste Generationen dar. Diese kulturelle Vielfalt kann solches Museum seinen in- und ausländischen Besuchern in einem Raum präsentieren.

Das Freilichtmuseum gilt allgemein als ideale Präsentationsform für traditionelle Volkskultur. Hauptexponate sind ursprüngliche ländliche Bauten – originale Häuser, nach wissenschaftlichen Kriterien erstellte Nachbildungen von Originalen, teilweise wissenschaftliche Nachbildungen, rekonstruierte Objekte, die es im Freien nicht mehr gibt. In einem Komplex gestaltet stehen sie für die Baukultur einer bestimmten Region oder Lokalität. Somit bildet das Freilichtmuseum ein architektonisches und urbanes Modell der traditionellen ländlichen Sitze, das die Volkskultur in ihrer natürlichen Form und Breite zeigt: Bauen, Wirtschaften, Wohnen, Kleidung, Kunsttätigkeit, Ernährung, Berufe, Handwerk, Bräuche, Folklore u. s. ä. Dadurch werden auch Kenntnisse über regionale Unterschiedlichkeiten, Entwicklungstendenzen oder Sozialschichten vermittelt. Alle genannten Aspekte der traditionellen Lebensweise im Gebiet von Uherské Hradiště wird auch das vorgesehene Freilichtmuseum in der Lokalität Rochus bieten. Darüber hinaus wird sich dieses Museum auf die regionale Winzertradition spezialisieren. Die Raumplanung rechnet mit der Präsentation der Region Dolňácko-Uherské Hradiště samt Überschreitungen zur Region Uherský Brod. Das breit gefächertes Konzept ermöglicht verschiedene Bautypen und -formen auch aus einzelnen Subregionen zu vergleichen.

Das Freilichtmuseum Rochus wird in drei Räume unterteilt: 1. Als Eingangstor zum Naturgelände samt der anliegenden Weinbergstraße soll der Hof „Mařatský dvůr“ dienen. Die Besucher finden dort Infozentrum, Unterkunft und gastronomische Dienstleistungen. Dieser Teil ist ebenfalls für verschiedene Veranstaltungen geeignet wie Treffen bei Zimbelmusik, Weinkostproben, Hausschlachten u. ä. Das Angebot rechnet nicht nur mit in- und ausländischen Besuchern, sondern auch mit den Bewohnern von Uherské Hradiště und Umgebung. Vorgesehen ist ganzjähriger Betrieb.

Der zweite anschließende Teil des Freilichtmuseums ist der Dorfplatz „Dolňácká náves“, gestaltet in Form von traditionellen Dorfplätzen der Region. Gedacht ist freier Zugang, ohne Beschränkung. Dieser Dorfplatz soll nicht nur als Raum für die Besucher, sondern auch als Basis zur Sicherung des Museumsbetriebs dienen. Hier sollen sich die Museumsverwaltung, technische Dienstleistungen und Konservierungswerkstätten befinden. Dieser Museumsteil ist auch für thematische Veranstaltungen gedacht. Vorgeschlagen sind z. B. ein Dorfgasthaus mit Angebot der traditionellen Küche und der lokalen Spezialitäten, eine Verkaufsstelle für traditionelle Volkskunst von bester Qualität. Es wäre durchaus möglich, diesen Museumsteil im Rahmen verschiedener Programme auszunützen – z. B. Handwerksvorführungen, Handwerkworkshops, ein- und mehrtägige Kurse, Präsentation von traditionellen Volksbräuchen, Folklorefeste, Vorführungen der Wirtschaftsarbeiten und weitere Aktivitäten. Vorgesehen ist auch ein Umweltbildungszentrum, das auf Naturschutz orientierte Bildungsprogramme für Kinder und Jugendliche den Interessenten anbieten sollte. Einige der ausgestellten Häuser könnten als Urlaubsobjekte zur Verfügung stehen. Auf solche Weise kann man Erlebnisurlaub auf dem Lande genießen, um der traditionellen Lebensweise unserer Vorfahren näher zu kommen, was in unseren Verhältnissen noch nicht üblich ist. Zum wichtigen Bestandteil des Geländes kann eine Freilichtbühne werden, die ihren Besuchern vor allem Folkloreveranstaltungen in einem attraktiven und angenehmen ländlichen Umfeld anbieten würde. Die Besucher des Freilichtmuseums ebenso wie die Bewohner von Uherské Hradiště könnten hier zu beliebiger Zeit Entspannung und Erholung finden.

Der dritte und größte Teil des Naturgeländes namens „Dědina“ (Dorf) wird in einem einheitlichen Komplex die traditionelle Dorfform aus dem Gebiet von Uherské Hradiště vorstellen. Der Betrieb in diesem rein fachorientierten Museumsteil soll durch die Betriebsordnung mit festgestellten Öffnungszeiten geregelt werden. In diesem Teil wird ein typisches Straßendorf aus dem Gebiet von Uherské Hradiště vorgestellt, das möglichst authentisch die traditionelle Lebensweise mit Betonung

der Winzertradition darstellt. Einzelne Bauten werden in einem Siedlungsmodell einkomponiert, eingebettet im natürlichen Umfeld traditioneller Bauernhöfe, Gärten, Tennenräume mit ursprünglichen Obstbaumarten, wirtschaftlicher Gebäude, Scheunen, Obsttrockenanlagen, Bienenstöcke, Ställe, hölzerne Staketenzäune u. ä. In einer glaubwürdigen Präsentation des mährisch-slowakischen Dorfes dürfen auch Vorgärten, Bäume, kleine Sakralbauten innerhalb und außerhalb des Dorfes, kleine Felder mit traditionellen Früchten sowie Weinberge und verschiedene Winzerbauten nicht fehlen. Die Periode, in welche die präsentierten Gebäude fallen, reicht vom Ende des 19. Jahrhunderts zur Hälfte des 20. Jahrhunderts. Dichte Bebauung mit kleineren und größeren Bauerngütern wird sich vor allem im Raum nahe dem Dorfplatz konzentrieren. Weiter vom Zentralplatz, wo sich kleine Anwesen der Häusler befinden, soll die Bebauungsdichte gelockert werden. Im oberen Dorfteil werden traditionelle Winzerhäuser mit Weinkellern im unterirdischen Raum und eine Reihe von Weinbergkellern und Weinbuden aus der Umgebung von Uherské Hradiště stehen. Darunter wird sich auch ein traditioneller Weinkellertyp von Mařatice befinden, wo der Prozess der Weinherstellung gezeigt werden soll. Im Weinberg können die Besucher den traditionellen Weinbau und die land typischen Weinreben näher kennen lernen. Als Beispiele für die volkstümliche Wohnkultur sollen mehrere Bautypen vertreten werden: Wohnhäuser, Wirtschaftsgebäude, Sennhütten, Scheunen aus Holz, Stein oder ungebrannter Erde, Ställe, Obsttrockenanlagen, Keller, Bienenstöcke u. ä. In Betracht kommen kleine Sakralbauten, z. B. Kapellen, Kreuze, Heiligenbilder, öffentliche und technische Gebäude, z. B. Schmiede, Gaststätte, Schule, Spritzenhaus, aber auch kleine Gegenstände wie Pumpen, Zäune, Gehege u. ä., die den Dorfcharakter prägen. Die Unterlagen zur Auswahl geeigneter Objekte sind in Archivquellen und in der Fachliteratur zu finden, am wichtigsten für diesen Zweck ist jedoch eine reichhaltige Dokumentation des Museums der Mährischen Slowakei in Uherské Hradiště, die in den Jahren 2007–2008 anlässlich einer Geländeuntersuchung gesammelt wurde. Dabei wurden insgesamt 78 Gemeinden detailliert dokumentiert, 9 000 Aufnahmen gemacht und vorläufig 900 für die Lokalität Rochus geeignete Objekte ausgewählt.